

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ «ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ»

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

«ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ»

ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΣΤ΄

2021-2022

Αθήνα, σήμερα στις 15 Ιουλίου 2022, ημέρα Παρασκευή, και ώρα 17.13΄ συνήλθε στην Αίθουσα της Γερουσίας η «Βουλή των Εφήβων» για να συνεδριάσει υπό την προεδρία του Προέδρου της Βουλής των Ελλήνων, κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΑΣΟΥΛΑ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): «Νέες και νέοι Έφηβοι Βουλευτές, αρχίζει η συνεδρίαση της Ολομέλειας της ΚΣΤ΄ Συνόδου της «Βουλής των Εφήβων», της δεύτερης και -εύχομαι και- τελευταίας Συνόδου της «Βουλής των Εφήβων» που πραγματοποιείται διαδικτυακά λόγω των γνωστών προφυλάξεων που οφείλουμε όλοι να λαμβάνουμε από την παρατεινόμενη πανδημία. Σας καλωσορίζουμε με ιδιαίτερη χαρά.

Στη σημερινή συνεδρίαση θα παρευρεθεί εντός ολίγου η Υφυπουργός Παιδείας κ. Ζέττα Μακρή εκ μέρους της Κυβερνήσεως και του Υπουργείου Παιδείας, με το οποίο όλα αυτά τα χρόνια συνεργαζόμαστε για τη διεξαγωγή της «Βουλής των Εφήβων».

Βρίσκεται μαζί μας η Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Κοινοβουλευτικού Έργου κ. Αντιγόνη Περιφάνου - Λελέκη και η Προϊσταμένη του Τμήματος Γραμματείας της Διεύθυνσης του Νομοθετικού Έργου κ. Δήμητρα Στάθη.

Επίσης, παρίστανται εκ μέρους της Εκτελεστικής Επιτροπής του Ιδρύματος της Βουλής ο Γενικός Γραμματέας του Ιδρύματος, Καθηγητής Ιστορίας, κ. Ευάνθης Χατζηβασιλείου, η Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων κ. Μαρία Καμηλάκη, η Διευθύντρια Υπηρεσιών του Ιδρύματος της Βουλής Άννα Ενεπεκίδου, ο Έφορος Συλλογής Έργων Τέχνης της Βουλής κ. Θεόδωρος Κουτσογιάννης.

Παρευρίσκεται η Επιτροπή της «Βουλής των Εφήβων», οι κ.κ. Αθηνά Βορρίση, Αμαλία Αδαμοπούλου, Σωτηρία Γρηγορόπουλου, Ιωάννα Δεκατρή, Αικατερίνη Κατσιάνου, Λάμπρος Πόλκας, Αναστασία - Γεωργία Ρετσίνη.

Νέες και νέοι Έφηβοι Βουλευτές, η 26η Σύνοδος, μέλη της οποίας είστε και που ολοκληρώνεται με τη σημερινή μας συνεδρίαση, απασχόλησε γόνιμα το τριήμερο αυτό διακόσιους εβδομήντα Έφηβους Βουλευτές από λύκεια όλης της χώρας και από ορισμένα σχολεία του εξωτερικού, από το Μόναχο, τη Νυρεμβέργη και το Γιοχάνεσμπουργκ.

Ζήσατε αυτό το τριήμερο, ζείτε αυτό το τριήμερο μια προσομοίωση κοινοβουλευτικής διαδικασίας και στον τομέα του κοινοβουλευτικού ελέγχου και στον τομέα των εσωτερικών διαδικασιών ενός Κοινοβουλίου. Είχατε επαφές με την Επιστημονική μας Επιτροπή.

Χωριστήκατε σε πέντε ομάδες και επεξεργαστήκατε θέματα που έχουν να κάνουν με παραμέτρους του βασικού θέματος της φετινής Συνόδου, που είναι ο ψηφιακός κόσμος και η δημοκρατία, ο ψηφιακός κόσμος και ο Κωδικός «Δημοκρατία». Και αυτές οι πέντε ομάδες που επεξεργάστηκαν αυτές τις παραμέτρους ασχολήθηκαν

με τη σχέση που έχει ο ψηφιακός κόσμος με την εκπαίδευση, με τον πολιτισμό, με την ιδιωτικότητα, με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και με τη συμμετοχικότητα.

Η έξαρση της χρήσης των ψηφιακών μέσων λόγω της τελευταίας κυρίως διετίας της πανδημίας είναι εντυπωσιακή. Και εδώ καταλάβαμε πόσο σημαντικό είναι να αξιοποιούμε αυτές τις μεθόδους όχι για να αντικαταστήσουμε τη φυσική επαφή, η οποία είναι ομολογουμένως αναντικατάστατη, αλλά για να δώσουμε λύση στην αδυναμία της επαφής η οποία πηγάζει από την ανάγκη προστασίας της υγείας μας.

Είχα την ευκαιρία να πω, όταν ξέσπασε αυτός ο μεγάλος μπελάς, ότι προφανώς όλος ο κόσμος και η Ελλάδα και η Ελληνική Βουλή υπήρξαμε απροετοίμαστοι για μια τέτοιας έκτασης πανδημική έξαρση, πανδημική επίθεση. Ακόμη και τις πρώτες μέρες που μαθαίναμε τα νέα από την Κίνα μάς φαινόταν, τότε στις αρχές του 2020, τον Φεβρουάριο του 2020, ότι αυτό αφορά όχι απλώς έναν άλλο κόσμο ή μια μακρινή χώρα, ίσως έναν άλλο γαλαξία, αλλά όταν άρχισαν τα επεισόδια να πολλαπλασιάζονται, τα κρούσματα να πολλαπλασιάζονται, καταλάβαμε ότι δεν αφορά έναν άλλο γαλαξία, αφορά εμάς τους ίδιους και πάρα πολλοί από εμάς το βιώσαμε και οι ίδιοι. Έτσι, προσαρμοστήκαμε, απροετοίμαστοι ναι, απροσάρμοστοι όχι.

Και αυτή εδώ η Βουλή, αυτό το ιστορικό κτήριο, αυτό το ιστορικό μνημείο, που στεγάζει την αντιπροσώπευση του λαού, δηλαδή την υψηλότερη έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, αυτό το κτήριο δεν έκλεισε τα φώτα, μειώσαμε όμως τις παρουσίες.

Να σκεφτείτε, παιδιά, ότι φτάσαμε σε σημείο στις αρχές της πανδημίας να λειτουργεί η Ολομέλεια της Βουλής αντί με τη δυνατότητα παρουσίας τριακοσίων Βουλευτών, μόνο με έξι Βουλευτές, έναν από κάθε κόμμα. Είχαμε συμφωνήσει, ομόφωνα, τα κόμματα αυτός ο ένας να αντιπροσωπεύει τις ψήφους του αριθμού των

Βουλευτών που το κόμμα του είχε, διότι διαφορετικά θα είχε παραλύσει η λειτουργία του Κοινοβουλίου, αν ψήφιζε ο καθένας για τον εαυτό του και δεν εκπροσωπούσε τον αριθμό των Βουλευτών που το κόμμα του είχε, διότι ένας εκπροσωπεί την Πλειοψηφία και οι άλλοι πέντε είναι της Αντιπολίτευσης. Αντιλαμβάνεστε ότι οι πέντε υπερισχύουν του ενός. Συμφωνήσαμε, όμως, λογικά και υπεύθυνα και ώριμα ότι ο ένας της Πλειοψηφίας δεν θα είναι ένας, θα είναι 158 ψήφοι, ο άλλος της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης δεν θα είναι ένας, θα είναι 86 ψήφοι και ούτω καθεξής κι έτσι, ώριμα και λογικά, με κοινή λογική –που καμιά φορά σπανίζει- λειτουργήσαμε στην αρχή και σιγά-σιγά αυξηθήκαμε, αλλά πολύ σιγά, προσεκτικά, με διαρκείς ελέγχους και τώρα έχουμε φτάσει σ' ένα σημείο όπου τα πράγματα είναι αρκετά γενικευμένα, αλλά χωρίς πάλι να αφαιρούμε τις προφυλάξεις που πρέπει να παίρνουμε, κάποιες αποστάσεις, τη μάσκα και συχνά τεστ.

Θα σας πω λίγους αριθμούς που είναι χρήσιμοι για τη συζήτηση που θα κάνουμε μετά. Τους ζήτησα από τον Υπουργό Ψηφιακής Διακυβέρνησης, κ. Πιερρακάκη, έναν από τους νεότερους σε ηλικία Υπουργούς, ο οποίος αυτό το διάστημα των τελευταίων δυόμισι ετών έκανε μια μεγάλη και σπουδαία δουλειά, αύξησε το ψηφιακό αποτύπωμα στη δημόσια διοίκηση και διευκόλυνε μέσω αυτού του τρόπου την πρόσβαση των πολιτών στη δημόσια διοίκηση.

Ακούστε λίγο τους αριθμούς για να μπορέσετε να συγκρίνετε. Πριν από δυόμισι χρόνια υπήρχαν πεντακόσιες υπηρεσίες που μπορούσε ο πολίτης να διαχειριστεί ψηφιακά με το δημόσιο, δηλαδή μπορούσε πεντακόσια θέματα να τα χειριστεί ψηφιακά αντί να πάει να κάτσει σε μια ουρά και να περιμένει μ' έναν υπάλληλο ή με περισσότερους υπαλλήλους να λύσει το θέμα του.

Σήμερα η ψηφιακή «βιβλιοθήκη» του δημοσίου προσφέρει στον πολίτη 1.408 υπηρεσίες που δεν υπάρχει λόγος να πάει στην αρμόδια διεύθυνση ο ίδιος για να τις έχει, δηλαδή να βγάλει μια εξουσιοδότηση, να υποβάλει μια υπεύθυνη δήλωση. Όλα αυτά τα κάνει πλέον ηλεκτρονικά από το γραφείο του ή από το σπίτι του.

Έχουν υπολογίσει ότι υπάρχει αύξηση της συμμετοχής των πολιτών σ' αυτόν τον τρόπο επικοινωνίας με το δημόσιο. Μόνο την προηγούμενη χρονιά κάθε πολίτης – αυτό είναι στατιστικό, δεν σημαίνει ότι κάθε πολίτης σώνει και καλά, είναι μέσος όρος- γλίτωσε να κάνει 63 ουρές επειδή τα έκανε όλα από το σπίτι του. Αν δεν υπήρχαν αυτά, θα έπρεπε να πάει 63 φορές σε κάποια δημόσια υπηρεσία, σε κάποιο Υπουργείο, σε κάποιο δήμο και να περιμένει τη σειρά του.

Ακούστε τελευταία πόσες επισκέψεις ψηφιακές, ηλεκτρονικές, τεχνολογικές, άρα εξ αποστάσεως, έκαναν οι πολίτες με το δημόσιο τα τελευταία τέσσερα χρόνια και προσέξτε την εντυπωσιακή αύξηση αυτών των επισκέψεων. Το 2018, 8,8 εκατομμύρια επισκέψεις έγιναν μέσω της τεχνολογίας προς κάποια δημόσια υπηρεσία. Μπορεί μέσα σ' αυτά τα 8,8 εκατομμύρια επισκέψεις να είναι το ίδιο πρόσωπο 10 και 15 και 20 και 40 φορές. Δεν μιλάμε για πρόσωπα. Μιλάμε για το πόσες επισκέψεις, πόσες επαφές έγιναν με το δημόσιο. Ένα χρόνο μετά, το 2019 που δεν είχαμε μπει ακόμα στην πανδημία, οι 8,8 εκατομμύρια επισκέψεις έγιναν 34 εκατομμύρια επισκέψεις. Είχαμε μια εντυπωσιακή αύξηση και διευκόλυνση των πολιτών. Το 2020, τα 34 εκατομμύρια επισκέψεις έγιναν 94 εκατομμύρια, δηλαδή 94 εκατομμύρια φορές πολίτες ήλθαν σε επαφή με το δημόσιο μέσω της τεχνολογίας. Το 2021, 567 εκατομμύρια πάνω από μισό δισεκατομμύριο επαφές των πολιτών με δημόσιες υπηρεσίες έγιναν μέσω της τεχνολογίας. Γι' αυτό και λέμε ότι χάρη σ' αυτό το μισό δισεκατομμύριο τεχνολογικές επισκέψεις, γλίτωσε ο

καθένας από τα δέκα εκατομμύρια του πληθυσμού της Ελλάδος 63 φορές να κάνει ουρά και να περιμένει.

Αυτό είναι το εντυπωσιακά θετικό αποτύπωμα αυτής της εξέλιξης που και την είχαμε προγραμματίσει, αλλά που η πανδημία μάς ανάγκασε –όπως λένε «ανάγκα και θεοί πείθονται», πόσω μάλλον Υπουργοί πείθονται- να το βελτιώσουμε σημαντικά για να αντιμετωπίσουμε ακριβώς την αδήριτη ανάγκη αποφυγής επαφής.

Επαναλαμβάνω ότι έτσι λειτούργησε και η Βουλή. Όπως μιλάμε τώρα μαζί, έγιναν τα τελευταία δύομισι χρόνια πάρα πολλές συνεδριάσεις και της Ολομέλειας και των Επιτροπών. Όπως μιλάμε τώρα μαζί, γίνονται ακόμη στις Επιτροπές οι ακροάσεις των φορέων. Οι ακροάσεις των φορέων είναι η δυνατότητα που δίνει η Βουλή στους πολίτες και στις οργανωμένες ομάδες των πολιτών να διατυπώνουν γνώμη για τα νομοσχέδια πριν αυτά ψηφιστούν.

Κάθε φορά που ένα νομοσχέδιο έρχεται στη Βουλή, όπως ξέρετε, προηγείται η διαβούλευση, δηλαδή προηγείται πάλι μια ψηφιακή ανάρτηση του περιεχομένου που κρατάει δύο-τρεις εβδομάδες, ανάλογα και με τη βαρύτητα του νομοσχεδίου. Αμέσως μετά έρχεται στην αρμόδια Επιτροπή της Βουλής και εκεί η δεύτερη συνεδρίαση αφιερώνεται στους ενδιαφερόμενους συλλογικούς φορείς των πολιτών που έχουν λόγο να εκφράσουν, είτε θετικό είτε αρνητικό είτε συμπληρωματικό για το περιεχόμενο του νομοσχεδίου. Αυτοί οι πολίτες, αυτοί οι φορείς, τα τελευταία δύομισι χρόνια επικοινωνούν μαζί μας με τον τρόπο που επικοινωνούμε κι εμείς σήμερα και αυτό ομολογουμένως μάς έχει διευκολύνει.

Όμως αυτό -επαναλαμβάνω- δεν σημαίνει ότι όταν με το καλό κοπάσει αυτή η επίθεση της πανδημίας, δεν θα επανέλθουμε στην πραγματική επαφή, στη ζωντανή

διαβούλευση η οποία έχει και το στοιχείο τής από κοντά συνεννόησης, της από κοντά διαβούλευσης και της πιο ζωντανής ανθρώπινης συνεργασίας.

Ο ψηφιακός εξοπλισμός διευκολύνει. Είναι ένας νέος ορίζοντας για όλους μας. Πρέπει να τον αξιοποιήσουμε. Πρέπει να προφυλαχτούμε από τις παρενέργειές του – θα τα πούμε αυτά-, αλλά επ’ ουδενί δεν μπορεί να αντικαταστήσει την πραγματική ζωή.

Διαβάζω αυτές τις μέρες ένα μυθιστόρημα του σπουδαίου Αυστριακού συγγραφέα Στέφαν Τσβάιχ, ο οποίος μεσουράνησε την περίοδο του Μεσοπολέμου. Ξαναβγήκε πρόσφατα ένα λογοτεχνικό του έργο με τίτλο «Το καυτό μυστικό» από τις Εκδόσεις Ροές. Εκεί περιγράφει θέματα ανθρωπίνων σχέσεων αλλά περιγράφει και τη μεγάλη σημασία που έχει για τον άνθρωπο η πραγματική επαφή με τους άλλους ανθρώπους. Θα μου επιτρέψετε να δώσω τον λόγο στον Τσβάιχ, που περιγράφει έναν ευγενή Αυστριακό, ο οποίος σε ένα θέρετρο της Αυστρίας, όπου πήγε να κάνει διακοπές, προσπαθεί να κάνει φιλίες και γνωριμίες.

Διαβάζω λοιπόν, «Παρά τον πλούσιο εσωτερικό του κόσμο ήταν ένας χαρακτήρας άκρως κοινωνικός. Είχε πλήρη επίγνωση της ανικανότητός του να υπομένει τη μοναξιά. Δεν του άρεσε καθόλου να μένει μόνος του. Ήξερε πως όπως το σπίρτο χρειάζεται την τριβή με μια επιφάνεια για να ανάψει, έτσι κι εκείνος είχε ανάγκη τη συναναστροφή με τους ανθρώπους, προκειμένου να μπορέσουν να λάμψουν όλα του τα talέντα, προκειμένου να ζωντανέψει η φλόγα και η ευφορία της καρδιάς του, ενώ μόνος του δεν μπορούσε να προσφέρει τίποτε στον εαυτό του, ήταν ψυχρός όπως ένα σπίρτο μες στο κουτί του.».

Βεβαίως είστε πολύ νέοι και δεν ξέρω αν έχετε ζήσει τα σπίρτα και τώρα με τους περιορισμούς στο κάπνισμα εύχομαι να μην τα ξέρετε, ούτε τους αναπτήρες ούτε τα σπίρτα. Αλλά είναι μια πολύ ωραία παρομοίωση, ότι δηλαδή ανάβει το σπίρτο, άρα ανάβει ο άνθρωπος και φλέγεται και ζωντανεύει από την επαφή με άλλους ανθρώπους. Αυτό να μην το ξεχνάμε ποτέ και να μην ξεχνάμε επίσης ότι η ψηφιακή επανάσταση, η ψηφιακή εισβολή στη ζωή μας είναι καλοδεχούμενη σαν μέσον.

Θυμάμαι, όταν ήμουν στην ηλικία σας, δεν είχαμε τέτοιες ανησυχίες, δεν υπήρχε αυτή η τεχνολογική επάρκεια. Τότε το θέμα που συζητούσαμε ήταν το θέμα της αποταμίευσης, γιατί το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο έδινε έπαθλο στους μαθητές που θα γράφανε την καλύτερη έκθεση για την αποταμίευση, και λέγαμε ότι το χρήμα είναι μέσον και όχι σκοπός, είναι υπηρέτης και όχι κύριος. Αυτήν τη συνηθισμένη έκφραση, την όχι τόσο πρωτότυπη, θα μπορούσα να τη χρησιμοποιήσω και για τον ψηφιακό κόσμο, ότι ο ψηφιακός κόσμος και οι ψηφιακές δυνατότητες είναι μέσον και όχι σκοπός, είναι υπηρέτης μας και όχι κύριός μας.

Γιατί αν γίνει κύριος μας -και έχει γίνει σε πολλές περιπτώσεις- τότε αυτή η υποδούλωση θα είναι, θα έλεγα, τραγική και θα χάναμε τον πυρήνα της ανθρωπιάς μας, ο οποίος πηγάζει από την προσωπική επαφή, είτε με τους άλλους ανθρώπους είτε με το φυσικό περιβάλλον. Ξέρετε είναι πολύ ωραίες οι σκηνές της φύσης μέσα από μια οθόνη, αλλά πολύ πιο ωραία είναι η επαφή με την ίδια τη φύση. Αυτό ποτέ να μην το ξεχνάτε.

Έτσι λοιπόν ξεκινάμε σήμερα τη συζήτησή μας πάνω στα συμπεράσματα της δικιάς σας δουλειάς, σε αυτές τις πέντε παραμέτρους της σχέσης του ψηφιακού κόσμου με την πραγματικότητα, όπου πραγματικότητα είναι άλλοτε η εκπαίδευση, άλλοτε τα

μέσα ενημέρωσης, άλλοτε ο πολιτισμός, άλλοτε η ιδιωτικότητα και άλλοτε η συμμετοχή, η συμμετοχικότητα.

Βεβαίως μην ξεχνάτε ότι ο τίτλος της 26ης Συνόδου είναι «Δημοκρατία, ψηφιακός κόσμος», αλλά είναι και τρία ρήματα «ενημερώνομαι, κρίνω, παρεμβαίνω». Το μεσαίο είναι το πιο σημαντικό κατά τη γνώμη μου, το «κρίνω». Αυτά θα τα πούμε και μετά.

Σας καλωσορίζω και πάλι στην Ολομέλεια, ελπίζω την τελευταία ψηφιακή. Και θα ήθελα πριν μπούμε στην ειδική ημερήσια διάταξη και στην επεξεργασία των πορισμάτων των ομάδων εργασίας να έχουμε την ευκαιρία να ακούσουμε μια σύντομη παρέμβαση από τον Πρωθυπουργό της χώρας κ. Κυριάκου Μητσοτάκη».

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης): Νέες και νέοι συνάδελφοι στη Βουλή, με μεγάλη χαρά απευθύνομαι στη Σύνοδο της Βουλής των Εφήβων, μιας φιλόδοξης πρωτοβουλίας, που σας θυμίζω ξεκίνησε το 1995 με πρότυπο την Εθνική Αντιπροσωπεία, για να ακολουθήσει τον δικό της δρόμο, αλλάζοντας, ωριμάζοντας και αποκτώντας τελικά υπόσταση ως ένας ξεχωριστός θεσμός. Διότι υπηρετεί, νομίζω, τη βασική της αποστολή, να μην μιμείται δηλαδή απλώς τις εργασίες της νομοθετικής εξουσίας πέφτοντας στην παγίδα του στείρου κομματισμού, αλλά να αρθρώνει μια διαφορετική φωνή, μακριά από την ξύλινη γλώσσα, που δυστυχώς δεν έχει εκλείψει από το Κοινοβούλιο, και να αποτελεί ένα πραγματικά εναλλακτικό βήμα έκφρασης των προβληματισμών της νεολαίας μας.

Φέτος μάλιστα η τριήμερη προσομοίωση της κοινοβουλευτικής διαδικασίας έχει μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα θεματική, τον ψηφιακό κόσμο και την επιρροή του σχεδόν σε κάθε πτυχή της δημόσιας ή ιδιωτικής ζωής, μια συζήτηση που ομολογώ δεν έχει γίνει

στο βάθος της ούτε στην κανονική Βουλή. Οι διακόσιοι εβδομήντα έφηβοι Βουλευτές λοιπόν προλάβετε και τους τριακόσιους εκλεγμένους και μακάρι να μας προσπεράσετε.

Γι' αυτό αξιοποιήστε την ευκαιρία να μιλήσετε ανοιχτά και να ανταλλάξετε απόψεις πολιτισμένα, αλλά χωρίς παρωπίδες. Αποδείξτε σε όλους εμάς, που καθόμαστε στα ίδια έδρανα, ότι τα πραγματικά προβλήματα δεν αντιμετωπίζονται με ιδεοληψίες και με στερεότυπα, ότι η πολιτικοποίηση των επιχειρημάτων δεν ταυτίζεται με την κομματικοποίηση των συνθημάτων και ότι η αντίθεση μπορεί να γίνει σύνθεση.

Πιστέψτε με, η ματιά σας είναι πολύτιμη, γιατί βιώσατε σε μικρή ηλικία την κρίση και τις παθογένειες που βασάνισαν τη χώρα για δεκαετίες, αλλά και γιατί αυτές σας όπλισαν με την ορμή που σήμερα σας ζητώ να μετατρέψετε σε δημιουργία. Θα περιμένω λοιπόν με ενδιαφέρον τα συμπεράσματα των εργασιών σας, βέβαιος ότι η φρεσκάδα της δικής σας σκέψης θα κάνει πιο νεανική και τη δική μας.

Εύχομαι καλή δουλειά και κάθε επιτυχία στη Βουλή των Εφήβων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Αυτή ήταν η σύντομη παρέμβαση του Πρωθυπουργού κ. Μητσοτάκη, ο οποίος παρακολούθησε, όσο του επέτρεπαν τα καθήκοντά του, τις μέχρι τώρα εργασίες σας. Ζήτησε να έχει μια εικόνα. Έμαθε ακόμη και για την ωραία μουσική εκδήλωση που είχατε προ ολίγου με το σχολείο από τον Άλιμο, το οποίο πάντα μας εντυπωσιάζει με τις μουσικές του επιδόσεις. Θυμόμαστε ακόμη και τη ζωντανή, την τελευταία που απολαύσαμε, το 2019.

Οπότε κεφάλτοι μετά από αυτή την πολύ ζωντανή μουσική εκδήλωση μπαίνουμε στην ειδική ημερήσια διάταξη για να συζητήσουμε επί του θέματος «Ψηφιακός Κόσμος: κωδικός Δημοκρ@τία, #ενημερώνομαι #κρίνω #παρεμβαίνω» και των ομάδων εργασίας της Βουλής των Εφήβων, που αποτελούνται από μαθητές και μαθήτριες λυκείων της

Ελλάδος και ελληνικών σχολείων του εξωτερικού, καθώς και ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ, που μετείχαν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Βουλή των Εφήβων - Βήματα δημοκρατίας», κάνοντας πράξη τη συμμετοχή «26η σύνοδος, 2021-2022».

Ξέρετε, 26η σύνοδος σημαίνει ότι τα παιδιά που ξεκίνησαν για πρώτη φορά το καλοκαίρι του 1996 σήμερα είναι 42-43 ετών.

Θυμάμαι ότι εκείνη η πρώτη σύνοδος ξεκίνησε με μια διαφωνία, αλλά διαφωνία που λύθηκε δημοκρατικά κι όχι με τσακωμό. Διαφώνησε μία έφηβη συνάδελφός σας, μια Έφηβη Βουλευτής, με την πρόταση του τότε Προέδρου της Βουλής του κ. Κακλαμάνη να κληθούν έξτρα, επιπλέον δύο Έφηβοι Βουλευτές από την Θράκη και την Βόρειο Ήπειρο, γιατί τότε τα θέματα που αφορούσαν σε εκείνες τις περιοχές ήταν καυτά. Είπε μια συνάδελφός σας, Έφηβη Βουλευτής ότι δεν μπορούμε να αλλάξουμε τον αριθμό, είναι προκαθορισμένος και δεν μπορεί η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων να υπερέχει από τις άλλες Επιτροπές, γιατί τότε πρέπει και οι άλλες Επιτροπές να καλέσουν επιπλέον μέλη.

Τελικά ελύθη δημοκρατικά. Μετά από μια σύντομη συζήτηση, έγινε ψηφοφορία και η πλειοψηφία η μεγάλη αποφάσισε να έλθουν αυτοί οι επιπλέον μαθητές από εκείνες τις δύο περιοχές και να λάβουν τον λόγο. Ήταν ένα δείγμα που έχει σχέση με το πώς λειτουργεί η δημοκρατία και πώς λύνονται οι διαφωνίες.

Ο άλλος τρόπος είναι να συνεχιστεί ο καβγάς, να αυξηθεί η ένταση και να υπονομεύσει τη γονιμότητα των συζητήσεων. Λύθηκε απολύτως πολιτισμένα και απολύτως δημοκρατικά. Θα έλεγα ότι ήταν ένας καλός οiwνός εκείνη η διαφωνία.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα θα μιλήσουν οι ομιλητές και οι ομιλήτριες των πέντε ομάδων στις οποίες συζητήθηκε το θέμα: «Ψηφιακός Κόσμος: κωδικός Δημοκρατία».

Κάθε ομιλητής και κάθε ομιλήτρια θα έχει χρόνο ομιλίας τρία λεπτά, προκειμένου να παρουσιάσει τις σκέψεις της ομάδας εργασίας στην οποία μετείχε.

Θα παρακαλέσω να τηρήσουμε τον χρόνο των τριών λεπτών, σεβόμενοι το δικαίωμα που έχουν όλοι και όλες να μιλήσουν και να μπορέσουν να διατυπώσουν στον ίδιο χρόνο τις απόψεις τους.

Σας θυμίζω, για να ξέρετε, ότι το τρίλεπτο δεν είναι τόσο ξεκάρφωτο. Στο Ευρωκοινοβούλιο υπάρχει τρίλεπτο και μια εξοικείωση στην πυκνότητα του λόγου. Εμείς, όπως σας είπε ο Πρωθυπουργός, αλλά με άλλη αφορμή, στην Ολομέλεια δεν έχουμε φτάσει σε αυτή την πυκνότητα του λόγου. Πολλές φορές ακολουθούμε την πυκνότητα της έντασης, αλλά πιστεύω θα το καταφέρουμε. Εσείς, είμαι βέβαιος ότι θα το πετύχετε.

Ξεκινάμε με τον κ. Ραφαήλ - Πανορμίτη Αγγέλου, Έφηβο Βουλευτή Β΄ Θεσσαλονίκης, ομιλητή της Α΄ ομάδας εργασίας με θέμα: «Ψηφιακός Κόσμος και Εκπαίδευση» και τον καλώ να έρθει στο Βήμα.

ΡΑΦΑΗΛ - ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΥ (Β΄ Θεσσαλονίκης): Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε, αξιότιμη κυρία Υφυπουργέ, αξιότιμες κυρίες και κύριοι, αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι, όπως όλοι και όλες γνωρίζουμε η εκπαίδευση είναι δύναμη, ανάγκη, έμπνευση για την εξέλιξη προσωπικότητάς μας, αναγκαία προϋπόθεση για την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλα τα παιδιά και την πλήρη και ουσιαστική κοινωνική τους ένταξη.

Η εκπαίδευση, όμως, πάνω από όλα είναι δικαίωμα που κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα και στη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Δεν αποσκοπεί μόνο στην απόκτηση γνώσεων, αλλά επιπλέον στην ανάπτυξη του σεβασμού, της

κοινωνικοποίησης και στην προετοιμασία των μαθητριών και των μαθητών για μια υπεύθυνη ζωή σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανοχής και ισότητας.

Ωστόσο, ο εξουσιοκεντρικός χαρακτήρας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και η βαθμοθηρία, σε συνδυασμό με τον παραμερισμό ή την υποτίμηση των δεξιοτήτων των παιδιών, συναισθηματικών, πρακτικών, καλλιτεχνικών κ.λπ., υπονομεύουν την κατάκτηση αυτών των στόχων και συχνά εγκλωβίζουν συμμαθήτριες και συμμαθητές μας στο περιθώριο.

Από την άλλη το ψηφιακό περιβάλλον είναι για την εκπαίδευση αναγκαίο, στον βαθμό που το σχολείο πρέπει να συμβαδίζει με τις τρέχουσες κοινωνικές εξελίξεις και αποτελεί σύμμαχο και εργαλείο στην ανάπτυξη νέων και καινοτόμων πρακτικών.

Παρ' όλα αυτά η ομάδα επισήμανε ότι αφενός ο ψηφιακός εκσυγχρονισμός του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος είναι αργός κι ότι υπάρχουν σχολικές μονάδες σε όλη την επικράτεια που δεν έχουν την ίδια πρόσβαση με άλλες, καθώς και ότι η επένδυση σε αυτό το αναγκαίο κομμάτι της διαδικασίας είναι ελλιπής αφετέρου ότι κατά την περίοδο της πανδημίας η πλήρης υποκατάσταση της διά ζώσης διδασκαλίας από την εξ αποστάσεως είχε καταστροφικές επιπτώσεις τόσο στη μαθησιακή διαδικασία όσο και στον ψυχισμό των παιδιών που επιβαρύνθηκαν δυσανάλογα. Αγχώθηκαν, έχασαν τις κοινωνικές τους σχέσεις και τελικά κλήθηκαν να δώσουν και εξετάσεις. Ως ομάδα δεν πιστεύουμε ότι κατά την περσινή χρονιά ήταν επαρκής η κεντρική μαθησιακή διαδικασία για μαθήτριες, μαθητές και εκπαιδευτικούς, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις διαφορετικές ταχύτητες που δημιουργήθηκαν, τα παιδιά που αποκλείστηκαν λόγω έλλειψης πρόσβασης στα ψηφιακά μέσα ή άλλων αδυναμιών αλλά και την ενεργοποίηση και εφαρμογή της Τράπεζας Θεμάτων.

Επίσης θεωρούμε ότι ακόμη περισσότερα παιδιά στράφηκαν στην παραπαιδεία, ενώ ευάλωτες οικονομικά οικογένειες δεν μπόρεσαν να το πράξουν, παρότι το είχαν ανάγκη.

Επομένως, δεν γνωρίζουμε με ποια κριτήρια και για ποιους λόγους το Υπουργείο περίμενε ότι μετά από δυο χρόνια δυσκολιών λόγω των περιοριστικών μέτρων της πανδημίας, τα παιδιά μπορούν να ανταποκριθούν με τον ίδιο τρόπο.

Για όλους αυτούς τους λόγους θέλουμε να προτείνουμε τα εξής: Μεγαλύτερη ακόμα επένδυση στην εκπαίδευση, με στόχο τον ψηφιακό εκσυγχρονισμό όλων των σχολικών μονάδων, την εξασφάλιση της πρόσβασης όλων των παιδιών, ανεξαρτήτως καταγωγής, περιοχής, ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και αναπηριών. Αυξημένη προσοχή στην επιμόρφωση και υποστήριξη όλων των εκπαιδευτικών που και κατά την περίοδο της πανδημίας κλήθηκαν να διαχειριστούν συστήματα με τα οποία δεν ήταν εξοικειωμένοι. Μεγαλύτερη έμφαση στις βιωματικές δραστηριότητες των σχολείων που μας επιτρέπουν να αναπτύξουμε τον σεβασμό και τις ουσιαστικές σχέσεις μεταξύ μας. Χρειαζόμαστε μεγαλύτερη ισορροπία μεταξύ των μαθημάτων και θεωρούμε πως θα πρέπει να δοθεί περισσότερο βάρος στη γενική παιδεία έναντι της εξειδίκευσης. Τοποθέτηση ψυχολόγων σε όλα τα σχολεία για τη διαχείριση των αναγκών των μαθητριών και των μαθητών που πολλαπλασιάστηκαν μετά την τελευταία περίοδο της τηλεκπαίδευσης. Η εξ αποστάσεως διδασκαλία πρέπει να εφαρμόζεται ως έσχατη λύση ή συμπληρωματικά στη διά ζώσης και πάντοτε λαμβάνοντας υπ' όψιν την άποψη των παιδιών. Σε περίπτωση όμως που χρειαστεί ξανά απαιτείται σχεδιασμός στη βάση της τηλεκπαίδευσης και όχι της τηλεδιδασκαλίας, αλλαγή δηλαδή του τρόπου παράδοσης ώστε να γίνει πιο παιγνιώδης και διαδραστικός. Προσαρμογή της ύλης, των εξετάσεων

και της διαδικασίας ώστε να είναι πιο ελκυστική για τα παιδιά και να προκαλεί λιγότερο άγχος και πίεση. Πιστεύουμε ότι θα φέρετε εις πέρας το δύσκολο αυτό έργο και υπογραμμίζουμε ότι μας οφείλετε μια πλήρως τεκμηριωμένη και γραπτή απάντηση σε όλα αυτά τα ζητήματα από το αρμόδιο Υπουργείο. Τέλος ευελπιστούμε στο μέλλον σε συνόδους που θα υλοποιηθούν διά ζώσης και σε ακόμα μεγαλύτερη εκπροσώπηση της Κυβέρνησης στην κρίσιμη αυτή διαδικασία.

Σας ευχαριστούμε πολύ για την παρουσία σας και για την προσοχή σας.

Εκ μέρους της ομάδας «Ψηφιακός Κόσμος και Εκπαίδευση».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Ευχαριστούμε τον κ. Πανορμίτη για την παρουσίαση της εργασίας της πρώτης ομάδας και την αντικειμενική παράθεση των προβλημάτων που είχαμε αυτά τα δυόμιση χρόνια από την αντικατάσταση της ζωντανής διδασκαλίας από την τεχνολογική.

Επαναλαμβάνω, προφανώς υπήρξαν προβλήματα, αλλά πρέπει να ξέρουμε ότι για όλα αυτά, όπως σας είπα, δεν υπήρχε κάποια ετοιμότητα στην έκταση του προβλήματος. Είχαμε να αντιμετωπίσουμε τέτοιο πρόβλημα υγειονομικής κρίσης πάνω από έναν αιώνα, αλλά αυτά θα τα απαντήσει σε λίγο και η αρμόδια Υφυπουργός Παιδείας.

Προχωρούμε τώρα στον επόμενο ομιλητή, στον κύριο Παναγιώτη - Κωνσταντίνο Παπαδόπουλο, Έφηβο Βουλευτή Αχαΐας που είναι ομιλητής της Β΄ ομάδας εργασίας με θέμα: «Ψηφιακός Κόσμος και Πολιτισμός».

Καλώ, λοιπόν, τον κ. Παπαδόπουλο, Έφηβο Βουλευτή Αχαΐας να έρθει στο Βήμα.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ - ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ (Αχαΐας): Αξιότιμε κύριε

Πρόεδρε της Βουλής, αξιότιμη κυρία Υπουργέ, αγαπητές και αγαπητοί Έφηβοι Βουλευτές, κυρίες και κύριοι, ονομάζομαι Παναγιώτης - Κωνσταντίνος Παπαδόπουλος και εκπροσωπώ την ομάδα που ασχολήθηκε με το θέμα: Ψηφιακός Κόσμος και Πολιτισμός».

Ως μέλη των ομάδων συμμετοχικής δράσης κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς μελετήσαμε και προωθήσαμε τον πολιτισμό στις τοπικές κοινωνίες, διερευνήσαμε τις δυνατότητες ανάπτυξης του πολιτισμού μέσω της τεχνολογίας, ενημερωθήκαμε για την παρουσία του πολιτισμού στο διαδίκτυο από ανθρώπους του χώρου και από ψηφιακές εφαρμογές. Εξετάσαμε την επίδραση της πανδημίας στην καλλιτεχνική δημιουργία και την εξέλιξη του ψηφιακού πολιτισμού. Αναπτύξαμε ψηφιακές εφαρμογές για τη διάσωση και διάδοση του πολιτισμού στις τοπικές κοινωνίες για να δώσουμε φωνή στα μνημεία και να θέσουμε τις βάσεις ευαισθητοποίησης και επικοινωνίας των πολιτών για πολιτιστικά θέματα.

Την πρώτη ημέρα της συνόδου θέσαμε ένα πλαίσιο συζήτησης για να διερευνήσουμε διαστάσεις του ψηφιακού πολιτισμού με τη συνδρομή εφαρμογών, συνεργατικού διαλόγου και γραφής, ενώ παράλληλα παρουσιάστηκαν οι δράσεις των σχολείων.

Η παρουσίαση των δράσεων ήταν η αφορμή για να αναδειχθούν θέματα και να γεννηθούν προβληματισμοί, όπως η ψηφιακή καταγραφή τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς, η μεταφορά ευθυνών στον ψηφιακό κόσμο, ο ρόλος της τεχνητής νοημοσύνης στην καλλιτεχνική δημιουργία και τις πλατφόρμες, η πρόσβαση ευπαθών κοινωνικών ομάδων στον πολιτισμό -όπως είναι οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με αναπηρίες,

οι κάτοικοι απομακρυσμένων περιοχών της Ελλάδας- η αξιοποίηση τεχνολογικών μέσων για έρευνα πολιτιστικών θεμάτων, η διεπιστημονικότητα, τα όρια ελευθερίας στο διαδίκτυο.

Στην ΚΣΤ΄ Σύνοδο της Βουλής των Εφήβων επιτεύχθηκε ο στόχος συμμετοχής μας σε μια προσομοίωση των εργασιών της Βουλής, όπου μας δόθηκε η ευκαιρία να αναπτύξουμε συλλογικό πνεύμα, να συνδέσουμε θέματα πανελλαδικής σημασίας, να μάθουμε για προβλήματα περιοχών της Ελλάδας που δεν γνωρίζαμε, να γνωρίσουμε άτομα με διαφορετικές απόψεις -κάτι που συνέβαλε στη διεύρυνση γνώσεων και απόψεων για το θέμα- να αξιολογήσουμε τη δουλειά που κάναμε στο σχολείο μας, να κοινωνικοποιηθούμε, να ανακαλύψουμε και άλλες πλευρές του πολιτισμού περιοχών της Ελλάδας, να κατανοήσουμε τη σύζευξη πολιτισμού και τεχνολογίας και την αναγκαιότητα πολυπρισματικής εξέτασης των θεμάτων, να διευρύνουμε την κριτική σκέψη και να δραστηριοποιηθούμε στις τοπικές κοινότητες.

Οι συζητήσεις και οι ανταλλαγές απόψεων κατέληξαν στις εξής διαπιστώσεις. Διαπιστώσαμε ότι η τεχνολογία μπορεί να διασώσει πλευρές του πολιτισμού και να τις διαδώσει, να αποτελέσει κίνητρο για προσέλκυση στον πολιτισμό, ιδιαίτερα των νέων και των εφήβων, να γίνει γέφυρα πρόσβασης σε άλλους πολιτισμούς, να λειτουργήσει ως μέσο ανάδειξης και προβολής της καλλιτεχνικής δημιουργίας, αλλά και νέων καλλιτεχνών.

Διαπιστώσαμε ότι ο πλουραλισμός της πολιτιστικής πληροφορίας συνάδει με τις δημοκρατικές αρχές της ισότητας και της ελευθερίας. Διαπιστώσαμε ότι αρκετοί δήμοι δεν προβάλλουν την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου. Διαπιστώσαμε το αίσθημα

περηφάνιας συμπολιτών μας για την πολιτιστική μας κληρονομιά και την ανάγκη τους να συμβάλουν στη διατήρησή της και την εξέλιξή της.

Όμως, εκφράστηκαν και προβληματισμοί. Ο τεράστιος όγκος πληροφοριών επιβάλλει την ενεργοποίηση της κριτικής σκέψης και στάσης απέναντι στον ψηφιακό κόσμο. Έγινε αναφορά στις αρνητικές συνέπειες του ψηφιακού πολιτισμού, όπως η προπαγάνδα και η συγκέντρωση πολιτικής δύναμης από ψηφιακές πλατφόρμες.

Οι προτάσεις μας αφορούν κατά κύριο λόγο παρεμβάσεις στα σχολεία. Είναι σημαντική η πρόσβαση των σχολείων στον ψηφιοποιημένο πολιτισμό. Για τον σκοπό αυτό, προτείνονται τα εξής: Δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης σε ψηφιακές βιβλιοθήκες, δημιουργία πανελλήνιας πλατφόρμας πολιτιστικών πόρων για τα σχολεία, δημιουργία ψηφιακών εφαρμογών και παιχνιδιών επαυξημένης πραγματικότητας για τον πολιτισμό, αναβάθμιση τεχνολογικού εξοπλισμού σχολείων, εργαλείων για μαθητικές εργασίες και παροχή ηλεκτρονικών υπολογιστών στους μαθητές, επιμόρφωση μελών σχολικής κοινότητας στις δυνατότητες των ψηφιακών εφαρμογών για τον πολιτισμό.

Κλείνοντας, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι ο πολιτισμός στον ψηφιακό κόσμο ανοίγει νέους δρόμους στη διάσωση και τη διάδοσή του. Αποτελεί στοιχείο εκδημοκρατισμού της γνώσης και των πολιτιστικών αγαθών. Δημιουργεί νέες δυνατότητες επικοινωνίας και καλλιτεχνικής δημιουργίας και έκφρασης. Αποτελεί μια πρόκληση και πρόσκληση να το διερευνήσουμε τόσο οι πολίτες όσο και η πολιτεία για τη δημιουργία ενός τεχνολογικού μέλλοντος που θα στηρίζεται στην πρόοδο και τις δημοκρατικές αρχές.

Ας δημιουργήσουμε, λοιπόν, τον ιδανικό αλγόριθμο της κοινωνικής προόδου και ευημερίας.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Και εμείς ευχαριστούμε τον κ. Παπαδόπουλο, που τελείωσε και με μια αισιόδοξη προτροπή για τον δημοκρατικό αλγόριθμο της προόδου της κοινωνίας μέσα από τον πολιτισμό.

Και πράγματι, στη δική μας χώρα το πολιτιστικό απόθεμα είναι -τολμώ να πω- ανεξάντλητο, γιατί καθημερινά η Αρχαιολογική Υπηρεσία ανακαλύπτει νέα αποθέματα και αυτό δημιουργεί -και αυτό το οποίο είπε ο κ. Παπαδόπουλος- νέα αισθήματα περηφάνιας του ελληνικού λαού για το χώμα πάνω στο οποίο πατάει και για τον πολιτισμό που κρύβεται και αναδεικνύεται μέσα από αυτό το χώμα.

Πάμε τώρα στον κ. Ευάγγελο - Παναγιώτη Θάνο, που είναι Έφηβος Βουλευτής Φθιώτιδας και ομιλητής της Ομάδας Εργασίας Γ', με θέμα «Ψηφιακός Κόσμος και ΜΜΕ».

Καλώ τον Ευάγγελο - Παναγιώτη Θάνο από τη Φθιώτιδα να έρθει στο Βήμα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ - ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΘΑΝΟΣ (Φθιώτιδας): Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε της Βουλής, κυρίες και κύριοι, αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι, ονομάζομαι Ευάγγελος-Παναγιώτης Θάνος. Είμαι Έφηβος Βουλευτής της εκλογικής περιφέρειας Φθιώτιδας και εκπροσωπώ την Ομάδα που εργάστηκε στη θεματική «Ψηφιακός Κόσμος και ΜΜΕ».

Παρά τις αντίξοες συνθήκες της πανδημίας, η ΚΣΤ' Σύνοδος υλοποιείται διαδικτυακά και ήταν για μας μια απολαυστική εμπειρία, που μας έδωσε την ευκαιρία να συνεργαστούμε γόνιμα και να ανταλλάξουμε απόψεις στο πλαίσιο της Ομάδας μας.

Μετά τις εργασίες της πρώτης ημέρας και τη συζήτηση με τα μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής, εμβαθύνουμε στον προβληματισμό μας και με τη βοήθεια του ειδικού επιστήμονα και δημοσιογράφου κ. Κώστα Λασκαράτου.

Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων μας, παρά τα θετικά στοιχεία που παρουσιάζει η ψηφιοποίηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης, διαπιστώθηκε το εξής αρνητικό: η παραπληροφόρηση, η ρητορική του μίσους στο διαδίκτυο, ο περιορισμός της ελευθερίας έκφρασης, η έλλειψη αντικειμενικότητας στην ενημέρωση.

Μιλήσαμε και για προβλήματα που προϋπήρχαν και οξύνθηκαν με την έλευση της ψηφιακής εποχής και για τα οποία εμείς, οι Έφηβοι Βουλευτές, καταθέτουμε τις ακόλουθες προτάσεις. Εισηγούμαστε την ενσωμάτωση στο υποχρεωτικό πρόγραμμα σπουδών, ήδη από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, βιωματικών δράσεων εξοικείωσης με τα ψηφιακά μέσα μαζικής ενημέρωσης και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ευαισθητοποίησης αναφορικά με τους κινδύνους που ελλοχεύουν σε αυτά. Τα εν λόγω προγράμματα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν σεμινάρια με ειδικούς, διαδικτυακές ή διά ζώσης ενημερωτικές συναντήσεις, ερευνητικές εργασίες, εκπαιδευτικά παιχνίδια κ.ά.

Στόχος μας μέσω μιας τέτοιας εκπαιδευτικής πολιτικής είναι η δημιουργία σκεπτόμενων πολιτών, που θα διεξάγουν έρευνα σε πολλαπλές πηγές, για να εξακριβώσουν τις πληροφορίες, να διαμορφώνουν άποψη και να αποφεύγουν τις ψευδείς ειδήσεις.

Επιπλέον, προτείνουμε αυστηρότερη τήρηση των κανόνων δημοσιογραφικής δεοντολογίας και διασφάλισης της διαφάνειας της λειτουργίας των μέσων και άμεση επιβολή κυρώσεων όπου οι κανόνες δεν τηρούνται.

Εκτός αυτών, κρίνουμε απαραίτητη τη θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των μέσων μαζικής ενημέρωσης από έναν ανεξάρτητο φορέα και τη συνεργασία μεταξύ φορέων, όπως το ΕΣΡ και οι δημοσιογραφικοί οργανισμοί. Επιπρόσθετα, υπάρχει ανάγκη επικαιροποίησης του ήδη υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και συμπλήρωσής του με διατάξεις για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι οποίες θα προστατεύουν τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως οι ανήλικοι.

Τέλος, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε μια εποχή που κυριαρχούν τα ψηφιακά μέσα μαζικής ενημέρωσης και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, η χώρα μας επιβάλλεται να επιδιώκει τη συνεργασία με τα άλλα κράτη-μέλη. Στόχος αυτής της συνεργασίας θα πρέπει να είναι η προώθηση δημοκρατικών αξιών, η προάσπιση της ελεύθερης έκφρασης και της αντικειμενικής ενημέρωσης με τη διοργάνωση δράσεων, επιμορφωτικών σεμιναρίων, φόρουμ και με ανάλογες ενημερωτικές διαφημιστικές εκστρατείες.

Ας χρησιμοποιήσουμε, λοιπόν, εμείς, η νέα γενιά, το νέο όπλο που μας χαρίζει ο ψηφιακός κόσμος για μια ασφαλή δημοκρατική κοινωνία.

Εκ μέρους της Ομάδας μας, σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Και εμείς ευχαριστούμε τον κ. Θάνο από τη Φθιώτιδα για την περιεκτική, εμπειριστατωμένη και ενδιαφέρουσα από πλευράς προτάσεων παρουσίαση της Ομάδας Εργασίας Γ', με θέμα που είναι εξόχως επίμαχο, τον «Ψηφιακό Κόσμο και τα ΜΜΕ».

Πρέπει να σας πω ότι περίπου για το ίδιο θέμα το Ίδρυμα της Βουλής, που διοργανώνει τη Βουλή των Εφήβων τα τελευταία είκοσι έξι χρόνια, είχε ένα Διεθνές

Συνέδριο οργανώσει εδώ μέσα, στη Γερουσία, στις 10 Ιουνίου, πριν από έναν μήνα σχεδόν, με θέμα την ψηφιακή τεχνολογία και τους κινδύνους που αυτή εγκυμονεί, τις παρενέργειες δηλαδή για την αντιπροσωπευτική Δημοκρατία, δηλαδή για το πολίτευμα των δυτικών φιλελεύθερων και δημοκρατικών χωρών.

Σε αυτό το Συνέδριο, που με επιτυχία διοργάνωσε το Ίδρυμα της Βουλής, είχαμε αντιπροσώπους από τα Κοινοβούλια της Εσθονίας, της Κύπρου, της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Πορτογαλίας και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και ακούστηκαν απόψεις, συμπεράσματα και προτάσεις που σε αρκετά σημεία μοιάζουν με τη δουλειά που έκανε η Ομάδα Εργασίας Γ΄, όπως την παρουσίασε ο κ. Θάνος.

Όμως, για όλα αυτά θα μιλήσουμε αργότερα στις ερωταποκρίσεις.

Τη σκυτάλη παίρνει τώρα η κ. Μαρία Κολλάγη, Έφηβος Βουλευτής Αχαΐας, που είναι ομιλήτρια της Ομάδας Δ΄, με θέμα «Ψηφιακός Κόσμος και Συμμετοχικότητα».

Καλώ, λοιπόν, τη Μαρία Κολλάγη από την Αχαΐα να έρθει στο Βήμα, για να αναπτύξει τα συμπεράσματα της Ομάδας Εργασίας Δ΄.

ΜΑΡΙΑ ΚΟΛΛΑΓΗ (Αχαΐας): Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε της Βουλής, κυρίες και κύριοι, αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι, ονομάζομαι Μαρία Κολλάγη. Είμαι μαθήτρια του Πειραματικό Λυκείου του Πανεπιστημίου Πατρών και εκπροσωπώ την Ομάδα «Ψηφιακός Κόσμος και Συμμετοχικότητα».

Τη φετινή χρονιά, παρά τις ιδιαίτερες συνθήκες κάτω από τις οποίες διεξήχθη η ΚΣΤ΄ Σύνοδος της Βουλής των Εφήβων, καταφέραμε να επικοινωνήσουμε μέσω του διαδικτύου και να αναπτύξουμε έναν γόνιμο διάλογο. Κύριος προβληματισμός μας ήταν τα όρια της ελευθερίας του λόγου στον ψηφιακό κόσμο. Κατά πόσο η κατάργηση ηλεκτρονικών περιεχομένων καταπατά την ελευθερία έκφρασης των χρηστών στον

χώρο του διαδικτύου; Θα πρέπει να επιτρέπεται στην Κυβέρνηση και σε άλλους φορείς εξουσίας να προβαίνουν άκριτα σε σχετικές ενέργειες; Άραγε ποιο είναι το εύρος των ατομικών ελευθεριών σε ψηφιακά περιβάλλοντα όπου δεν υπάρχουν θεσμοθετημένοι κανόνες συμπεριφοράς -ειδικοί χάρτες ικανοί να περιορίσουν αντικοινωνικές και αντιδημοκρατικές συμπεριφορές- αλλά επιβάλλεται η πολιτική ορθότητα και κυριαρχεί η ρητορική μίσους;

Κατά τη διάρκεια των εργασιών μας, ορισμένοι Έφηβοι Βουλευτές αναφέρθηκαν σε έρευνες που διεξήγαγαν στα σχολεία τους, κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, και αφορούσαν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Μάλιστα, από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε σχολείο προκύπτει πως η συντριπτική πλειοψηφία, με ποσοστό που αγγίζει το 80%, φοβάται να εκφράσει την πραγματική της γνώμη. Παρά τη συστηματική παρουσία τους στο διαδίκτυο, οι νέοι στην πραγματικότητα είναι παθητικοί δέκτες ερεθισμάτων. Εάν ονειρευόμασταν μια κοινωνία πολιτών και όχι θεατών, υπάρχουν σημεία που εμποδίζουν τη συμμετοχή μας στα κοινά. Σημαντικότερο; Η έλλειψη πολιτικής παιδείας που οδηγεί σε απουσία κριτικής σκέψης, εμποδίζοντας τη διαμόρφωση πολιτικής στάσης και γνώμης.

Επισημάνθηκε ότι ένα μέρος της έλλειψης πολιτικής παιδείας οφείλεται στην απουσία των μαθημάτων των κοινωνικών επιστημών στη Β΄, αλλά και τη Γ΄ Λυκείου. Και ερχόμαστε να ρωτήσουμε: Αν η ψήφος μας θεωρείται η απαρχή της συμμετοχικότητας στα πολιτικά δρώμενα της χώρας, πώς είναι δυνατόν να απουσιάζει η πολιτική παιδεία από τα σχολεία, τη στιγμή που οφείλουμε σαν έφηβοι να έχουμε πολιτική συνείδηση, λόγω του ότι έχουμε δικαίωμα ψήφου από τα δεκαεπτά μας έτη;

Επίσης, συζητήσαμε στην ομάδα μας για το χάσμα το ψηφιακό που εμποδίζει ιδιαίτερα τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες για ισότιμη συμμετοχή στον ψηφιακό κόσμο. Οι δεξιότητες που αποκτώνται μέσα στον ψηφιακό κόσμο, μπορούν να συμβάλουν σε έναν βαθμό στην άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων. Άλλωστε δεν μπορεί να υπάρξει πραγματική δημοκρατία αν δεν υπάρχει ισότιμη συμμετοχή όλων των κοινωνικών ομάδων.

Κλείνοντας, θα πρέπει να έχουμε όλοι στον νου μας πως στα επίπεδα που βρίσκεται η τεχνολογία στις μέρες μας, είναι δύσκολο να συμπεριλάβει ένα πλαίσιο κανόνων και αξιών εναρμονισμένο με το σύνολο των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Ως νέα γενιά θεωρούμε ότι είναι στο χέρι μας να προσπαθήσουμε, μέσα από συλλογική δράση, να δημιουργήσουμε τις κατάλληλες προϋποθέσεις για ριζικές αλλαγές στην κοινωνία.

Εμείς, οι νέοι, ως ψηφιακά αυτόχθονες οραματιζόμαστε και έχουμε χρέος να παράγουμε αδιάκοπα για μια κοινωνία απαλλαγμένη από αυταρχισμούς και αυθαιρεσίες, για μια κοινωνία όπου θα αναγνωρίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ελεύθερη βούληση και η ελευθερία του λόγου, καθώς εκεί είναι που βασίζεται η δημοκρατία, στην πολυφωνία, στη διαλλακτικότητα και στη συμμετοχικότητα γιατί, όπως προαναφέρθηκε, η δημοκρατία δεν είναι άθλημα για θεατές, είναι μια συμμετοχική διαδικασία. Αν δεν συμμετέχουμε παύει να είναι δημοκρατία. Άλλωστε, πρέπει να αντιληφθούμε πως μόνοι μας μπορούμε να κάνουμε τόσα λίγα, ενώ όλοι μαζί μπορούμε να κάνουμε τόσα πολλά.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Και εμείς ευχαριστούμε την Μαρία Κολλάγη από την Αχαΐα για την τόσο ζωντανή και πειστική παρουσίαση της δουλειάς της Δ΄ Ομάδας Εργασίας με θέμα ένα επίσης επίμαχο ζήτημα, «Ψηφιακός Κόσμος και Συμμετοχικότητα».

Να πω ότι μου έκανε εντύπωση η διαπίστωση -που είναι εμπειρική διαπίστωση- ότι αρκετά παιδιά -είπατε τα περισσότερα παιδιά, αν δεν κάνω λάθος- συνήθως είναι παθητικοί δέκτες όλων των πληροφοριών, όλων των ερεθισμάτων από το διαδίκτυο και ότι αυτό μετατρέπει την επίδραση του διαδικτύου όχι σε κάτι γόνιμο, αλλά σε κάτι ίσως και ενοχλητικό ή και επικίνδυνο. Εδώ έρχεται η ανάγκη και η πολιτεία, αλλά και ο καθένας ξεχωριστά, να αντιμετωπίσουμε αυτή την εισβολή μηνυμάτων και ερεθισμάτων με ένα πιο κριτικό πνεύμα.

Πάντως να σας πω και κάτι κάπως αισιόδοξο, εν σχέσει με το αίτημα για πιο περιεκτική και πιο έντονη πολιτική παιδεία στα παιδιά, ότι οι μεγαλύτεροι ηγέτες που ανέδειξε η Ελλάδα τον 20^ο Αιώνα, οι μεγαλύτεροι πολιτικοί ηγέτες δηλαδή, στην εποχή που πήγαιναν σχολείο δεν είχαν πολιτική παιδεία. Είχαν άλλου είδους παιδεία, άλλου είδους προγράμματα, τα οποία καλλιεργούσαν περισσότερο την κριτική σκέψη, την ιστορική γνώση. Και σας το λέω αυτό σαν δείγμα μιας εποχής, η οποία ακόμη και αν εστερείτο κάποιων εφοδίων, η ανταπόκρισή της σε παραγωγή προσωπικοτήτων ήταν πολύ εποικοδομητική και πολύ συναρπαστική. Δηλαδή ακόμη και μέσω δυσκολιών και ελλείψεων μπορεί να ξεπεταχτεί ένα ανθρώπινο δυναμικό πολύ δυναμικό, πολύ αποφασιστικό, πόσω μάλλον -για να έρθω στα λόγια σας- αν υπάρχει και αυτή η προσφορά που ζητήσατε, της πολιτικής παιδείας. Απλώς μην απελπιζόμαστε όταν

διαπιστώνουμε ότι κάτι λείπει. Πάντα ο άνθρωπος μπορεί να βρίσκει διεξόδους και βεβαίως και να διεκδικεί.

Πάμε τώρα στην Ε΄ Ομάδα Εργασίας με θέμα «Ψηφιακός Κόσμος και Ιδιωτικότητα». Είναι επίσης ένα θέμα πολύ κρίσιμο και τεράστιας σημασίας. Είναι τα περίφημα προσωπικά δεδομένα. Αυτό θα το αναπτύξει ο κ. Γρηγόριος Κοπανάς, Έφηβος Βουλευτής από την Ηλεία. Είναι ομιλητής εκ μέρους της Ε΄ Ομάδας Εργασίας, η οποία επεξεργάστηκε αυτό το ζήτημα. Και με μεγάλη αδημονία καλούμε τον κ. Κοπανά να αναπτύξει τα συμπεράσματα της Ε΄ Ομάδας Εργασίας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΟΠΑΝΑΣ (Ηλείας): Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε, αξιότιμη κυρία Υφυπουργέ, αγαπητά μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής της Βουλής των Εφήβων, αγαπητοί Έφηβοι Βουλευτές, ονομάζομαι Κοπανάς Γρηγόριος και εκπροσωπώ την Ομάδα Ε΄ με θέμα «Ψηφιακός Κόσμος και Ιδιωτικότητα», ιδιωτικότητα μέσα στον ψηφιακό κόσμο, ιδιωτικότητα μέσα σε έναν αόρατο κόσμο, σε ένα πολύπλοκο δίκτυο, αποτελούμενο από πολλούς ιστούς, μέσα σε ένα κουβάρι, την αρχή και το τέλος του οποίου συχνά αδυνατούμε να δούμε και να βρούμε.

Πρόκειται για έναν κόσμο τον οποίο, εάν επιθυμούμε να προσεγγίσουμε, είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις μας μέσα σε αυτόν. Και αυτό διότι η γνώση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στον ψηφιακό κόσμο διασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό την ιδιωτικότητά μας, η οποία έχει αναγνωριστεί ως θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, και σε μια δημοκρατική κοινωνία πρέπει να προστατεύεται. Η λέξη «ιδιωτικότητα» στον ψηφιακό κόσμο γεννά μέσα μας μια αμφισημία. Σχετίζεται με ασφάλεια, αλλά και κίνδυνο. Μπορεί να είναι παραβίαση, εμπόδιο, ηλεκτρονικό έγκλημα, αλλά και αναφαίρετο δικαίωμα, απόρρητο και ελευθερία έκφρασης.

Τι είναι αλήθεια τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα; Κομματικές, θρησκευτικές και ιδεολογικές πεποιθήσεις, έμφυλη ταυτότητα και σεξουαλικότητα, ιατρικό απόρρητο, είναι κάποιες από τις πτυχές της ιδιωτικότητας που δεν θα δημοσιεύαμε με ευκολία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Οι λόγοι; Πιθανό χακάρισμα των λογαριασμών μας, κίνδυνος «ηλεκτρονικού ψαρέματος» και πληρωμές χωρίς την έγκρισή μας, φόβος για άσκηση βίας στο πρόσωπό μας, λόγω της ιδεολογία μας, προστασία των αγαπημένων μας προσώπων. Ποιοι είναι, από την άλλη, οι λόγοι που θα φανερώναμε τα στοιχεία μας; Αναζήτηση ατόμων με κοινά ενδιαφέροντα, κοινωνική και πολιτική δικτύωση, έκφραση αισθημάτων υπερηφάνειας για προσωπικές και επαγγελματικές επιτυχίες.

Οι αναρτήσεις μας συχνά αποτελούν το μέσο για ευαισθητοποίηση γύρω από επίκαιρα θέματα και πολιτικά ζητήματα. Λειτουργούν έμμεσα ως μοχλός άσκησης πίεσης στην πολιτεία. Και ταυτόχρονα κινητοποιούν τους πολίτες για τη συμμετοχή τους σε ακτιβιστικές, περιβαλλοντολογικές, φεμινιστικές και πολιτικές δράσεις. Αλήθεια, πόσα πράγματα ελέγχουμε μέσω του ψηφιακού κόσμου; Ο ψηφιακός κόσμος σήμερα είναι επικοινωνία, ενημέρωση, ψυχαγωγία, υγεία, καιρός, μουσική, τέχνη, τραπεζικές συναλλαγές, διατροφή, άσκηση. Ο έλεγχος των ψηφιακών μέσων συνδέεται άμεσα με τον έλεγχο της ίδιας μας της ζωής. Παρόλα αυτά, στον ολοένα και περισσότερο διασυνδεδεμένο κόσμο που ζούμε, όπου η διαδικτυακή ανταλλαγή πληροφοριών αποτελεί σύμβαση, μήπως η έννοια της ιδιωτικότητας έχει πάψει να υφίσταται; Με ποιους τρόπους άραγε θα μπορούσαν να προστατευτούν τα προσωπικά μας δεδομένα και η ιδιωτική μας ζωή μέσα σε έναν κόσμο που είναι ανοιχτός σε όλους και σε όλους;

Απαραίτητη η πρόληψη, η ατομική ευθύνη, η υπευθυνότητα. Προσέχω τι κλικάρω, ενημερώνομαι επαρκώς και προσπαθώ να έχω επίγνωση των διαδικασιών.

Βρίσκομαι σε εγρήγορση και δεν παρακολουθώ ως παθητικός καταναλωτής.

Άλλωστε, όσο νωρίτερα τόσο καλύτερα.

Όλα αρχίζουν από την οικογένεια. Αναγκαία η επικοινωνία μέσα σε ένα κλίμα εμπιστοσύνης. Οι γονείς οφείλουν να συζητούν με τα παιδιά τους κινδύνους που ελλοχεύουν στο διαδίκτυο για τη διασφάλιση της ιδιωτικότητας.

Το σχολείο μας: υιοθέτηση εκπαιδευτικής κουλτούρας για την ιδιωτικότητα στον ψηφιακό κόσμο με ένταξη στο εβδομαδιαίο πρόγραμμα θεματικών ενοτήτων για την προστασία αυτής. Διοργάνωση ημερίδων, εργαστηρίων δεξιοτήτων, μαθητικών ομίλων, δράσεις εξοικείωσης και προφύλαξης από διαδικτυακούς κινδύνους βιωματικού χαρακτήρα, πρόσκληση ειδικών επιστημόνων για ενημέρωση γύρω από ζητήματα ασφάλειας στο διαδίκτυο, επιμόρφωση εκπαιδευτικού προσωπικού σε ζητήματα προστασίας της ιδιωτικότητας στον ψηφιακό κόσμο.

Εκπαίδευση για όλους: ανάληψη πρωτοβουλιών από τις Υπηρεσίες Ψηφιακής Διακυβέρνησης για τη δημιουργία προγραμμάτων ενημέρωσης σε ζητήματα τεχνολογικού αναλφαβητισμού και προστασίας της ιδιωτικότητας για όλες τις ηλικίες, ανεξαρτήτως μορφωτικού και κοινωνικού επιπέδου. Μαθαίνω τα δικαιώματά μου, προστατεύω την ιδιωτικότητά μου.

Η πολιτεία: ενεργοποίηση μηχανισμών πρόληψης και αντιμετώπισης. Κομβική κρίνεται μία πιο ενεργητική και έμπρακτη εμπλοκή της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων στην παραβίαση αυτών. Αυστηρότερη και παραδειγματική επιβολή προστίμων και κυρώσεων στους παραβάτες, έλεγχος για την τήρηση της ιδιωτικότητας από διαδικτυακές υπηρεσίες, επιχειρήσεις και οργανισμούς, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό της Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σταδιακή καθιέρωση μιας παγκόσμιας νομοθεσίας για την προστασία των προσωπικών μας δεδομένων.

Σε έναν ψηφιακό κόσμο είναι απαραίτητο να δημιουργώ ισχυρούς ψηφιακούς κωδικούς. Σε έναν δημοκρατικό ψηφιακό κόσμο είναι απαραίτητο να δημιουργώ ισχυρό δημοκρατικό ψηφιακό κώδικα που θα προστατεύει την ιδιωτικότητά μου και θα μου επιτρέπει να αισθάνομαι ασφαλής.

Στη φετινή μας θεματική είναι βέβαιο ότι όλοι θυμόμαστε το τριπλό μας «hashtag», «#ενημερώνομαι, #κρίνω, #παρεμβαίνω». Πώς θα σας φαινόταν το «hashtag» για την προστασία της ιδιωτικότητάς μας στον ψηφιακό κόσμο «#αναζητώ, #αποφεύγω, #κατακρίνω»;

Ο ψηφιακός κόσμος διαφέρει από τον αληθινό. Πρέπει να το συνειδητοποιήσουμε, ειδικά εμείς οι νέοι.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Και εμείς ευχαριστούμε για την πολύ ενδιαφέρουσα αυτή παρέμβαση σε ένα θέμα τόσο σημαντικό που περικλείει τόσους κινδύνους από τον κ. Κοπανά που εκπροσωπεί την Ηλεία.

Θέλω να σας πω ότι αυτό το θέμα απασχολεί πάρα πολύ την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μάλιστα, αναμένεται του χρόνου ένα εντελώς νέο νομοθετικό πλαίσιο - ασπίδα έναντι όλων των παρενεργειών και των κινδύνων και για την ιδιωτικότητα που προέρχονται από το ψηφιακό πλέγμα. Θα είναι μια επιχείρηση να μπει τάξη σε όλους τους διαδικτυακούς συντρόφους μας, είτε αυτοί είναι πρόσωπα είτε αυτά είναι πληροφορίες. Θα αντιμετωπίσει τη ρητορική μίσους, θα την υπονομεύσει δηλαδή, θα την μπλοκάρει. Θα βάλει σε τάξη τους αλγόριθμους, θα επιχειρήσει να βάλει σε τάξη τις

ψευδείς ειδήσεις. Είναι όντως μία φιλόδοξη απόπειρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να μετατρέψει όλο αυτό το τεχνολογικό επίτευγμα σε πλούτο και λιγότερο σε κίνδυνο.

Όμως, είπατε μία μαγική έκφραση, κύριε Κοπανά, είπατε πως τελικά όλο αυτό το πλέγμα και όλη αυτή η πληθώρα, ο κατακλυσμός που δεχόμαστε, αλλά και που εκπέμπουμε στο διαδίκτυο πρέπει να αντιμετωπίζεται μέσα και από μία ατομική ευθύνη, γιατί αν μόνοι μας είτε από αυταρέσκεια είτε από καλοπροαίρετη διάθεση είτε από άγνοια κινδύνου ξεκλειδώνουμε τον εαυτό μας και αποκαλύπτουμε θέματα τα οποία άπτονται των προσωπικών μας δεδομένων, τότε μόνοι μας θέτουμε σε κίνδυνο τον εαυτό μας, χωρίς κανέναν πραγματικά λόγο. Άρα, ήταν πολύ σωστή η παρατήρησή σας για τη βοήθεια που μπορεί να έχει κανείς, όταν μειείται σε αυτό τον νέο εντυπωσιακό κόσμο, τον ψηφιακό, η βοήθεια που μπορεί να έχει και από την οικογένειά του και από την εκπαίδευση, ώστε η μύηση σε αυτό τον κόσμο να έχει πάντα και την καλώς εννοούμενη υποψία των παρενεργειών που εγκυμονεί αυτός ο κόσμος. Και καλό θα είναι αυτές τις παρενέργειες να τις αποφεύγουμε.

Με τον κ. Κοπανά ολοκληρώσαμε την πράγματι πυκνή και εντός των χρονικών ορίων παρουσίαση των εργασιών των πέντε ομάδων από τους Έφηβους Βουλευτές και μετά την παρουσίαση αυτή, όπως γίνεται και στην Ολομέλεια της Βουλής, θα κηρύξω τη λήξη της συνεδρίασης, του Α΄ Μέρους της συνεδρίασης, ζητώντας να με εξουσιοδοτήσετε να επικυρώσω τα Πρακτικά της σημερινής συνεδρίασης υπ' ευθύνη μου.

Η διατύπωση που γίνεται και στην Ολομέλεια της Βουλής είναι η εξής: Παρακαλώ το Σώμα των Εφήβων Βουλευτών να εξουσιοδοτήσει το Προεδρείο για την υπ' ευθύνη του επικύρωση των Πρακτικών της σημερινής συνεδρίασης.

ΟΛΟΙ ΟΙ ΕΦΗΒΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Η εξουσιοδότηση, λοιπόν, παρεσχέθη, οπότε μπορούμε συνεργαζόμενοι με τις Υπηρεσίες της Βουλής σύντομα να εκτυπώσουμε και να αναρτήσουμε –έτσι δεν είναι;- τα Πρακτικά όλης αυτής της δουλειάς η οποία έχει γίνει μέχρι τώρα.

Είναι μαζί μας και η Υφυπουργός Παιδείας κ. Ζέττα Μακρή, οπότε με την παρουσία της μπορούμε να προχωρήσουμε στην έναρξη του Β΄ Μέρους της συνεδρίασής μας, το οποίο έχει να κάνει με την υποβολή ερωτήσεων. Θα δεχτούμε ερωτήσεις από πέντε Έφηβους Βουλευτές που εκπροσωπούν τις αντίστοιχες πέντε ομάδες εργασίας.

Κυρία Μακρή, οι ομάδες εργασίας επεξεργάστηκαν τη σχέση, όπως ξέρετε, του ψηφιακού κόσμου με την εκπαίδευση, με τον πολιτισμό, με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, με την ιδιωτικότητα και με τη συμμετοχικότητα. Άρα, τα παιδιά, οι Έφηβοι Βουλευτές επεξεργάστηκαν μία μεγάλη γκάμα της ίδιας της ζωής μας και τη σχέση που έχει η ίδια η ζωή μας μέσα από αυτές τις πέντε εκφάνσεις της με τη σύγχρονη ψηφιακή επανάσταση και τη σύγχρονη ψηφιακή διευκόλυνση, εννοείται και με τις παρενέργειες που αυτή η διευκόλυνση μπορεί να εμπεριέχει.

Κάθε Έφηβος Βουλευτής, λοιπόν, από τους πέντε θα έχει λιγότερο χρόνο από προηγουμένως, θα έχει δύο λεπτά, για να αναπτύξει την ερώτησή του, την ερώτηση δηλαδή της ομάδος του.

Θα ξεκινήσουμε με τον κ. Απόστολο Αποστόλου, ο οποίος είναι Έφηβος Βουλευτής της Β΄ Περιφέρειας Αθηνών, από την Α΄ Ομάδα Εργασίας, που είχε θέμα τον ψηφιακό κόσμο και την εκπαίδευση.

Παρακαλούμε, λοιπόν, κύριε Αποστόλου, για δύο λεπτά να απευθύνετε την ερώτησή σας, που προφανώς απευθύνεται στην κυρία Υφυπουργό Παιδείας.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ (Β΄ Αθήνας): Αξιότιμη κυρία Υφυπουργέ...(δεν ακούγεται λόγω κακής σύνδεσης)

Κατόπιν αυτού, ερωτάσθε, πρώτον, ποια μέριμνα έχει ληφθεί σήμερα ώστε να εξασφαλισθεί η πλήρης πρόσβαση – ένταξη των πιο ευάλωτων παιδιών... (δεν ακούγεται λόγω κακής σύνδεσης)... ή των παιδιών που δεν μπορούν να αξιοποιήσουν τα ψηφιακά μέσα που τους παρέχονται, καθώς και η παράλληλη, κατάλληλη υποστήριξη... (δεν ακούγεται λόγω κακής σύνδεσης)... σε αυτή την κατεύθυνση;

Και δεύτερον, πότε προτίθεται η Κυβέρνηση να... (δεν ακούγεται λόγω κακής σύνδεσης)... τα οποία κρίνονται απολύτως αναγκαία για τον εκσυγχρονισμό των σχολικών μονάδων... (δεν ακούγεται λόγω κακής σύνδεσης);

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Πριν δοθεί απάντηση, θα ήθελα να παρακαλέσω τους Έφηβους Βουλευτές να μιλούν πιο κοντά στο μικρόφωνο. Είμαστε τυχεροί, γιατί, εκτός από την ψηφιακή διάσταση της επαφής μας, έχουμε και την παραδοσιακή και έτσι έχουμε διατυπωμένη και γραπτώς την ερώτηση. Οπότε, αυτά τα κενά, που μοιραίως δημιουργούνται καμιά φορά με την τεχνολογική μέθοδο, τα καλύπτει πλήρως ο παραδοσιακός τρόπος.

Όμως, για να σας επαναφέρω στην αρχική μου διατύπωση, αντιλαμβάνεστε ότι τέτοια ζητήματα δεν θα τα είχαμε, εάν ήμασταν παρόντες όλοι στην Ολομέλεια. Γι' αυτό και ήθελα πάντα να ξέρετε ότι όλο αυτό το ψηφιακό επίτευγμα είναι μεν επίτευγμα, αλλά

η πραγματική ζωή, η πραγματική επαφή, επιτρέψτε μου να πω με κεφαλαία γράμματα, είναι αναντικατάστατη.

Κυρία Μακρή, έχετε την ερώτηση στα χέρια σας, ακούσατε τον Έφηβο Βουλευτή από τη Β΄ Περιφέρεια της Αθήνας, τον κ. Αποστόλου, και παρακαλώ για την απόκρισή σας.

ΖΕΤΤΑ ΜΑΚΡΗ (Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων): Σας ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Ο χρόνος μου είναι τρία λεπτά ή περισσότερο; Ερωτώ, για να μην κάνω κατάχρηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Ο χρόνος σας είναι πέντε λεπτά.

ΖΕΤΤΑ ΜΑΚΡΗ (Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων): Ωραία.

Κατ' αρχάς, θέλω να καλησπερίσω και να καλωσορίσω όλους όσους παρευρίσκονται και όσους μας ακούν διαδικτυακά. Θα ζητήσω συγγνώμη για την ολιγόλεπτη καθυστέρησή μου. Ελπίζω να μην δημιούργησε πρόβλημα.

Όπως λοιπόν είπε και ο Πρόεδρος, έτσι είναι και στην εκπαίδευση, όπως είναι και στην πραγματική ζωή. Δηλαδή, η τεχνολογία βοηθάει, μας φέρνει σε επικοινωνία και επαφή, όταν αυτό επιβάλλεται από υγειονομικές ή άλλες συνθήκες, αλλά η διά ζώσης επαφή, η διά ζώσης εκπαίδευση είναι αναντικατάστατες.

Χρειάστηκε, λοιπόν, όταν παρουσιάστηκε η πανδημία, να πάρει το Υπουργείο μία πολύ σημαντική απόφαση: Ή να σταματήσει κάθε εκπαιδευτική διαδικασία ή να γίνει διαδικτυακά. Αυτό μπορεί, εκ του αποτελέσματος, να φαντάζει σχετικά εύκολο, σας βεβαιώ όμως ότι ήταν κάτι το εξαιρετικά δύσκολο, δεδομένου και του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού, τον οποίο είχε η χώρα και των πολύ μειωμένων μέσων. Θα σας πω

μόνο ενδεικτικά ότι τότε υπήρχαν τέσσερις χιλιάδες (4.000) τάμπλετ σε όλη τη χώρα και τώρα υπάρχουν ενενήντα χιλιάδες (90.000).

Το εγχείρημα, λοιπόν, δοκιμάστηκε και χάρις στον επαγγελματισμό και στην ευπρέπεια που διακρίνει τους εκπαιδευτικούς μας πέτυχε, με τις αδυναμίες που ο Έφηβος Βουλευτής παρατήρησε και επεσήμανε. Όντως, υπήρχαν κάποιες περιοχές στις οποίες ήταν πιο δύσκολη πρόσβαση και κάποιες περιοχές στις οποίες ήταν ευκολότερη. Κάποια στρώματα οικονομικά και κοινωνικά είχαν μεγαλύτερη ευχέρεια, κάποια είχαν μικρότερη. Παρ' όλα αυτά, η ύλη καλύφθηκε, τα παιδιά δεν αποκόπηκαν από τη διαδικασία και υπάρχει και το ψηφιακό κεκτημένο, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί εφεξής, παράλληλα με την απαραίτητη διά ζώσης διδασκαλία, που, όπως ξέρουν καλύτερα οι εκπαιδευτικοί μας, είναι αναντικατάστατη.

Σε ό,τι αφορά τις δικές μας ενέργειες, θα σας πω ότι είχαμε φροντίσει να υπάρχει δωρεάν πρόσβαση στις πλατφόρμες και μηδενική χρέωση για όλους όσοι ήθελαν να κάνουν χρήση. Υπήρξε επιμόρφωση σχεδόν ογδόντα πέντε χιλιάδων (85.000) εκπαιδευτικών για τα θέματα αυτά και τα ενενήντα χιλιάδες (90.000), λάπτοπ που σας είπα ότι είχαμε χορηγήσει.

Για την αναβάθμιση του ψηφιακού εξοπλισμού και μαθητών και εκπαιδευτικών δόθηκε από το πρόγραμμα «Ψηφιακή Μέριμνα» το ποσό των 200 ευρώ σε καθέναν χωριστά. Περίπου μισό εκατομμύριο παιδιά, από 4 έως 24 ετών, έκαναν χρήση και οι εκπαιδευτικοί μας όλοι, χωρίς να υπάρχουν οικονομικά ή άλλα κριτήρια αποκλεισμού.

Θα διατεθούν 450 εκατομμύρια και πλέον από το RRF, από το Ταμείο Ανασυγκρότησης, για να υπάρξει η ψηφιακή μεταρρύθμιση και βελτίωση των υποδομών, όχι μόνον των γενικών σχολείων, αλλά και των ειδικών σχολείων και των

επαγγελματικών σχολείων. Είναι μια πολιτική, την οποία ακολουθεί το Υπουργείο μας με πολλή αποφασιστικότητα και με μεγάλη συνέπεια. Ήδη, 30.000.000 ευρώ έχουν δοθεί για εξοπλισμό Ρομποτικής.

Όπως σας είπα, επιμορφώθηκαν και επιμορφώνονται οι εκπαιδευτικοί μας και η χρήση της τεχνολογίας μας επέτρεψε να έχουμε τις ψηφιακές εγγραφές, τα ψηφιακά απολυτήρια, την ψηφιακή ανάληψη καθηκόντων για τους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς, τη γνωστοποίηση της βαθμολογίας με sms για τα παιδιά που δίνουν πανελλαδικές εξετάσεις. Νομίζω ότι είμαστε ένα παράδειγμα προς μίμηση στον τομέα αυτό.

Επίσης, πέραν των χρήματων, που είναι, όπως καταλαβαίνετε, απαραίτητα για να υπάρχει η ψηφιακή βελτίωση στα σχολεία μας, έχουμε εντάξει στα βραβευμένα εργαστήρια δεξιοτήτων που διδάσκονται καθολικά σε όλη τη χώρα, από το νηπιαγωγείο μέχρι και το γυμνάσιο, και θέματα σχετικά με τη Ρομποτική, με την επιχειρηματικότητα, με την τεχνολογία, με τους τρόπους με τους οποίους κανείς μπορεί να προφυλάσσεται στο διαδίκτυο. Το επισημαίνω αυτό, γιατί και ο Πρόεδρος στην τοποθέτησή του είπε ότι υπάρχουν βεβαίως και οφέλη αλλά και πολλοί κίνδυνοι από τη χρήση της τεχνολογίας.

Δεν νομίζω ότι έχω κάτι σημαντικό ξεχάσει, παρότι είναι πολλά αυτά που έχουμε κάνει. Να πω και για τις ψηφιακές ίνες που έχουν αναβαθμιστεί, ώστε να υπάρχει καλύτερη και επαρκέστερη κάλυψη ακόμη και σε πιο απομακρυσμένες περιοχές.

Επίσης, θέλω να πω ότι λόγω και της πανδημίας το Υπουργείο επέτρεψε, κατά το διάστημα που λειτούργησαν διά ζώσης τα σχολεία, σε πολλά παιδιά που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες ή συνοικούσαν με άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες να μη χάσουν την επαφή με την εκπαιδευτική κοινότητα και να συμμετέχουν σε τάξεις διαδικτυακές. Και επειδή έχουν και οι αριθμοί τη σημασία τους, καθημερινά και

σύγχρονα λειτουργούσαν περίπου 45.000 -ίσως και περισσότερες- σύγχρονες τάξεις στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και γύρω στις 40.000 σύγχρονες τάξεις στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Ελπίζω, κύριε Πρόεδρε, να μην πέρασα το χρόνο και να κάλυψα και την ερώτηση του συναδέλφου Βουλευτού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Ακριβώς, δώσατε απαντήσεις και ποιοτικές και ποσοτικές για την προσπάθεια που έγινε.

Θέλω να πω εδώ στα παιδιά, στους συναδέλφους Έφηβους Βουλευτές, ότι αυτός ο ψηφιακός εξοπλισμός έγινε υπό συνθήκες πρωτόγνωρες. Έγινε υπό την πίεση μιας σοβαρής υγειονομικής κρίσης, για την οποία υγειονομική κρίση στο ξέσπασμα της, δηλαδή στο πρώτο εξάμηνο ή και περισσότερο του '20, δεν ξέραμε γι' αυτήν πολλά πράγματα. Δεν ξέραμε πόσο επικίνδυνη είναι. Δεν είχαμε τα ιατρικά όπλα να την αντιμετωπίσουμε. Δεν είχαμε φάρμακα, δεν είχαμε εμβόλια για να την αντιμετωπίσουμε. Είχαμε μόνο κάποιες προσεγγίσεις, οι οποίες δεν είχαν την ολοκλήρωση που νιώθουμε τον τελευταίο ενάμιση χρόνο, κυρίως χάρις στον εκτεταμένο εμβολιασμό, ο οποίος δημιούργησε μία ασφαλή ασπίδα προστασίας. Δηλαδή, ήταν συνθήκες πολέμου, κυριολεκτικά συνθήκες πολέμου.

Να σας εκμυστηρευτώ ότι και εδώ στη Βουλή τους πρώτους εντελώς μήνες υπήρξαν προτάσεις να κλείσουμε τη Βουλή. Να την κλείσουμε εντελώς, να βάλουμε λουκέτο. Τότε ήταν και η περίοδος που ήμασταν όλοι υποχρεωτικά στα σπίτια μας και για πολύ συγκεκριμένους λόγους και με ένα ειδικό έγγραφο βγαίναμε έξω. Ήταν η πρώτη φάση του κλεισίματος, η πιο σκληρή, αλλά και η πιο αποτελεσματική τελικά, γιατί απέτρεψε τη μεγάλη εξάπλωση στο ξεκίνημα.

Τότε, λοιπόν, υπήρξαν προτάσεις να κάνουμε χρήση ενός άρθρου στο Σύνταγμα, που δίνει το δικαίωμα στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, στην Πρόεδρο της Δημοκρατίας εν προκειμένω, να αναστέλλει τη λειτουργία της Βουλής για χρονικό διάστημα ενός μηνός. Αυτές οι προτάσεις συζητήθηκαν και αμέσως ακόμη και οι ίδιοι που τις πρότειναν, άλλαξαν γνώμη, διότι αντιλαμβάνεστε ότι αυτό θα δημιουργούσε έναν άσκοπο, έναν περιττό πανικό. Φανταστείτε να έκλεινε η Βουλή τι εντύπωση θα εδημιουργείτο!

Απεναντίας, εμείς παραμείναμε ανοικτοί, σε άκρα προσοχή, σε άκρα περιορισμένο αριθμό, όπως σας είπα και πριν, αλλά η Βουλή συνέχισε να λειτουργεί, έβγαζε νομοθετικές πράξεις έκτακτων περιστάσεων, που προβλέπονται στο Σύνταγμα, και έτσι μπόρεσαν όλα τα μέτρα που πάρθηκαν, όλες οι αποφάσεις που πάρθηκαν, να είναι δημοκρατικά τακτοποιημένες, συνταγματικά προβλεπόμενες.

Πάντα να ξέρετε μέσα σε αυτή τη δυσκολία, μέσα σε αυτή την αγωνία και το άγχος, υπήρχε και το στοιχείο του ελέγχου. Ο έλεγχος στη Βουλή, ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ποτέ δεν σταμάτησε. Και επειδή ο έλεγχος είναι ένα είδος τετ-α-τετ αναμέτρησης, δεν υπάρχει ανάγκη στον έλεγχο να είναι παρόντες πάρα πολλοί. Είναι ο ερωτών και ο απαντών αναγκαίο να υπάρχουν. Ο έλεγχος, λοιπόν, στη Βουλή συνεχίστηκε όπως γινόταν πάντα.

Βοήθησε και ο έλεγχος στη διόρθωση αποφάσεων, στη βελτίωση αποφάσεων, γιατί όταν μια δημοκρατία λειτουργεί υπεύθυνα, τότε τα οφέλη είναι για όλους.

Έτσι, λοιπόν, έχουμε βελτιώσει και εμείς στη Βουλή, όπως και στα σχολεία, όπως σας είπε η κυρία Μακρή, τον ψηφιακό μας εξοπλισμό και αυτό είναι κάτι το οποίο

αποτελεί ένα απόθεμα που θα μας μείνει χρήσιμο και για την περίοδο που η παρένθεση της πανδημίας θα έχει κλείσει.

Πάμε τώρα στον κ. Νεοκλή - Γεώργιο Τζινιέρη, που είναι Έφηβος Βουλευτής Αττικής -εκπροσωπεί τη Β΄ Ομάδα Εργασίας με θέμα: «Ψηφιακός Κόσμος και Πολιτισμός» -για να υποβάλει τη δική του ερώτηση που θα την υποβάλει τώρα σε εμένα.

Κύριε Τζινιέρη, σας ακούω.

ΝΕΟΚΛΗΣ -ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΖΙΝΙΕΡΗΣ (Αττικής): Καλησπέρα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Κύριε Τζινιέρη, εκπροσωπείτε την Αττική, έτσι;

ΝΕΟΚΛΗΣ - ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΖΙΝΙΕΡΗΣ (Αττικής): Τη Δυτική Αττική συγκεκριμένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Η καταγωγή σας είναι από τη Λακωνία;

ΝΕΟΚΛΗΣ - ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΖΙΝΙΕΡΗΣ (Αττικής): Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Εντάξει.

ΝΕΟΚΛΗΣ - ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΖΙΝΙΕΡΗΣ (Αττικής): Πολλές ομάδες συμμετοχικής δράσης της Βουλής των Εφήβων έδειξαν ενδιαφέρον για την τοπική πολιτιστική κληρονομιά. Διαπιστώθηκε έλλειψη ενημέρωσης και ενδιαφέροντος των πολιτών για τον τοπικό πολιτισμό και αδυναμία πρόσβασης σε πολιτιστικούς πόρους και αυτά οι ομάδες επιχείρησαν να θεραπεύσουν. Διαπιστώθηκε επίσης ότι σε πολλές περιοχές δεν υπάρχει ψηφιακή καταγραφή της πολιτιστικής κληρονομιάς, γεγονός που θα συνέβαλλε στη διάσωση και τη διάδοσή της.

Το ερώτημα που τίθεται είναι αν πρόκειται να υπάρξει χρηματοδότηση προγραμμάτων που να απευθύνονται σε συνέργειες τοπικής αυτοδιοίκησης,

επιστημονικών φορέων τοπικής κοινωνίας και σχολικών κοινοτήτων για την υλοποίηση έργων ψηφιακής καταγραφής της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς, υλικής και άυλης, αρχειακών πηγών και προφορικών μαρτυριών.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Κι εγώ ευχαριστώ τον κ. Τζινιέρη και για τη διαπίστωση, αλλά και για την ερώτηση που έχει να κάνει με τη διεύρυνση της δυνατότητας των πολιτών μέσω ψηφιακών μέσων να έχουν επαφή με την πολιτιστική κληρονομιά ιδίως των περιοχών από όπου κατάγονται, αλλά και ευρύτερα. Επειδή έχω κάνει Υπουργός Πολιτισμού, έχω την εντύπωση ότι υπάρχει σε μεγάλη έκταση η ψηφιακή αποτύπωση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και αυτό προσφέρεται μέσα από διάφορες πηγές, ψηφιακές, τεχνολογικές, αλλά νομίζω πως εδώ είναι το πρόβλημα αυτού του κατακλυσμού τελικά. Ξέρετε, όταν κάτι υπάρχει σε μεγάλη έκταση, υπάρχει και ένα στοιχείο επιλογής, ένα στοιχείο απόφασης να διαλέξεις. Η αίσθησή μου είναι ότι δεν υπάρχει έλλειμμα σε αυτό όσον αφορά ιδίως την κεντρική πολιτεία.

Θα σας πω ένα παράδειγμα από τη δική μου ιδιαίτερη πατρίδα, τα Ιωάννινα. Η Τοπική Εφορεία Αρχαιοτήτων των Ιωαννίνων έχει εγκαινιάσει ένα πρόγραμμα ψηφιακών επαφών με τους πολίτες, ιδιαίτερα τους νέους πολίτες, το οποίο λέγεται «Λεπτομέρειες», όπου μπορείς μέσω ψηφιακών μηχανισμών να βλέπεις λεπτομέρειες του πλούτου κάθε περιοχής. Στα Γιάννενα, λοιπόν, σε μία περιοχή που λέγεται Κρύα, που είναι τα αντλιοστάσια μέσω των οποίων υδρεύεται το Λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων, η πόλις των Ιωαννίνων, εκεί λοιπόν στην Κρύα, που είναι απέναντι από τα Γιάννενα, έχουν βρεθεί από την Εποχή του Σιδήρου, δηλαδή 3.000 χρόνια πίσω, αγγεία φτιαγμένα από άργιλο, οικιακής ή λατρευτικής χρήσεως. Η Τοπική Εφορεία Αρχαιοτήτων έχει

ανεβάσει στο διαδίκτυο, σε αυτήν την ψηφιακή έκθεση με τον τίτλο «Λεπτομέρειες», τρόπους κατασκευής αυτών των χειροποίητων αγγείων που έφτιαχναν πριν περίπου τρεις χιλετίες οι κάτοικοι εκεί. Έχουν κάνει πετρογραφικές αναλύσεις από τα τοιχώματα των αγγείων και έχουν καταλήξει στην τεχνοτροπία και από πού πήραν την ιδέα οι κάτοικοι της περιοχής εκείνης πριν τόσες χιλιάδες χρόνια να φτιάχνουν τον οικιακό τους εξοπλισμό με αυτόν τον τρόπο και όχι με άλλον. Όλο αυτό το στοιχείο της πολιτιστικής δημιουργίας μπορεί κανείς να το δει, εκτός από το Μουσείο της πόλης, και μέσω αυτής της ψηφιακής απεικόνισης.

Στο Μουσείο της Ακρόπολης, παιδιά, υπάρχει ένα πολύ γοητευτικό άγαλμα που λέγεται η Πεπλοφόρος κόρη. Είναι μία μαρμάρινη κατασκευή μιας νέας κοπέλας όμορφης, όπου έχει δείγματα χρώματος και στα μαλλιά της. Πρέπει να ήταν κοκκινομάλλα αυτή η κοπέλα, η Πεπλοφόρος κόρη. Αυτό το άγαλμα είναι κατασκευασμένο από παριανό μάρμαρο και φτιάχτηκε περίπου το 530 π.Χ., αλλά λόγω της εισβολής των Περσών στην Αθήνα καταστράφηκε, έσπασε σε διάφορα κομμάτια. Το ανακάλυψαν πριν από δύο αιώνες οι αρχαιολόγοι, πριν από εκατόν πενήντα χρόνια. Το αποκατέστησαν και αυτό το άγαλμα βρίσκεται στο Μουσείο της Ακρόπολης. Αν πατήσετε Πεπλοφόρος κόρη, θα το δείτε. Το Μουσείο της Ακρόπολης, λοιπόν, έχει ένα πρόγραμμα ψηφιακής παρουσίασης των εκθεμάτων του, όπου παιδιά, όχι της δικής σας ηλικίας, πολύ μικρότερα, παιδιά του Δημοτικού κυρίως, μπορούν αυτό το άγαλμα ψηφιακά να το μπογιατίζουν και να αλλάζουν τα χρώματα των μαλλιών ή των ρούχων ή των υποδημάτων. Είναι μια πολύ γοητευτική προσέγγιση ενός έργου τέχνης μέσω της ψηφιακής δυνατότητας.

Επίσης, θέλω να σας πω ότι όλα τα μεγάλα μουσεία της χώρας -έχω εδώ την κατάσταση- δηλαδή το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, το Μουσείο της Θεσσαλονίκης, το Νομισματικό Μουσείο, που είναι εδώ στην Αθήνα πολύ κοντά στη Βουλή -είναι το παλιό κτίριο του Αρείου Πάγου-, το Βυζαντινό Μουσείο, που είναι και αυτό εδώ κοντά, το Μουσείο του Ηρακλείου, το Μουσείο Ασιατικής Τέχνης, το Μουσείο στην πατρίδα μου στα Γιάννενα, στην Ηγουμενίτσα, στην Τεγέα –όπου έτυχε το 2014 να εγκαινιάσω εγώ την επανάχρηση, το καινούργιο ξεκίνημα αυτού του Μουσείου, που είναι το πιο προηγμένο τεχνολογικά μουσείο της χώρας-, στις Θήβες, όλα αυτά τα μουσεία έχουν ψηφιακό τρόπο προσέγγισης και μέσα και από διάφορα παιχνίδια, όπως σας περιέγραφα πριν, ιδίως για μικρότερα παιδιά. Άρα, υπάρχει αυτήν τη στιγμή μια εντυπωσιακή υποδομή γνωριμίας του πολιτιστικού μας πλούτου μέσω της ψηφιακής προσέγγισης.

Η πρόταση του συναδέλφου κ. Τζινιέρη είναι να επεκταθεί αυτή η δυνατότητα και στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Και είναι μια πρόταση, κυρία Υπουργέ, που πρέπει να την κρατήσουμε, να τη διαβιβάσουμε στο Υπουργείο Εσωτερικών και στο Υπουργείο Πολιτισμού, ώστε να μπει σε αυτήν την ενδιαφέρουσα εξέλιξη και η τοπική αυτοδιοίκηση, ώστε οι πολίτες μέσω των δήμων και των κοινοτήτων να γνωρίσουν καλύτερα το πολιτιστικό τους απόθεμα. Πάντως προεργασία έχει γίνει -σας την περιέγραφα γενικώς- και αυτό θα αποτελέσει πολύ χρήσιμο υλικό και παράδειγμα για την επέκταση αυτής της μεθόδου και στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Επαναλαμβάνω, όμως, με κίνδυνο να γίνω βαρετός, ότι η πραγματική περιήγηση ενός πολίτη, ενός νέου ανθρώπου, ενός Έφηβου Βουλευτή σε ένα μουσείο, η πραγματική, η κυριολεκτική είναι ασύγκριτη. Τα αλλά είναι μια διευκόλυνση, μια

προεισαγωγή, ένας πρώτος ερεθισμός, αλλά η τελική γνωριμία, η πλήρης γνωριμία είναι να πάτε σε ένα μουσείο, να αφεθείτε, να παραδοθείτε στα εκθέματά του, να τα απολαύσετε, να τα χαζέψετε, να ζήσετε την πραγματική επαφή με το άγαλμα και εκεί θα καταλάβετε τη γοητεία της τέχνης.

Η ψηφιακή τεχνολογία θα σας ανοίξει την πόρτα για να σας κεντρίσει, αλλά μην χάσετε και μην στερηθείτε ποτέ την πραγματική επαφή. Αντιλαμβάνομαι, ότι την περίοδο της πανδημίας και τα μουσεία είχαν κλείσει, μετά άνοιξαν πολύ περιορισμένα, πολύ προσεκτικά, αλλά αυτό δεν αναπληρώνεται.

Είχα την τύχη ως Υπουργός Πολιτισμού να είμαι από τους πρώτους, που το καλοκαίρι του 2014, μπήκα μέσα στον περίφημο τάφο που ανακαλύφθηκε στο Νομό Σερρών, στην Αμφίπολη. Είδα τις δύο Σφίγγες, τις μαρμάρινες, που προστάτευαν την είσοδο του ταφικού αυτού μνημείου. Είδα το περίφημο ψηφιδωτό μέσα στον τάφο. Είδα τις Καρυάτιδες, μέσα στο ταφικό μνημείο, υπερφυσικών διαστάσεων, δύο μαρμάρινες Καρυάτιδες, που σε καλωσόριζαν. Να σκεφθείτε ότι το ύψος τους ξεπερνούσε τα δύομισι μέτρα. Ήταν ένας τάφος-μέγαρο μέσα στη γη! Βεβαίως, θα υπάρξει ψηφιακή απεικόνιση της ολοκλήρωσης της έρευνας, αλλά το δέος που αισθάνεται κανείς, από την πραγματική επαφή, επιμένω πως είναι αναντικατάστατο.

Πάντως η πρόταση, κύριε Τζινιέρη, για διευκόλυνση της τοπικής αυτοδιοίκησης σε ψηφιακές μορφές παρουσίασης του τοπικού πολιτιστικού πλούτου, θα διαβιβαστεί στο Υπουργείο Εσωτερικών που σχετίζεται με την τοπική αυτοδιοίκηση και στο Υπουργείο Πολιτισμού, για να εξετάσουν την επέκταση αυτών των προγραμμάτων, που έχει ήδη το Υπουργείο Πολιτισμού και σε επίπεδο δήμων.

Ευχαριστώ, λοιπόν, την δεύτερη ομάδα εργασίας για την ερώτησή της και τον κ. Τζινιέρη, που την ανέπτυξε.

Θα προχωρήσουμε τώρα στην κ. Εριόνα Αλλίου, που είναι Έφηβος Βουλευτής Χανίων, ομιλήτρια της Ομάδας Εργασίας Γ΄ με θέμα: «Ψηφιακός Κόσμος και Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης». Η ερώτηση θα γίνει προς την κυρία Υφυπουργό Παιδείας την κυρία Μακρή. Την καλώ να λάβει τον λόγο.

ΕΡΙΟΝΑ ΑΛΛΙΟΥ (Χανίων): Κυρία Υπουργέ, κατά τη διάρκεια των συζητήσεων της Ομάδας μας στο πλαίσιο της ΚΣΤ΄ Συνόδου της Βουλής των Εφήβων διαπιστώσαμε ...(δεν ακούγεται λόγω κακής σύνδεσης)... πληροφοριών στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, παραπληροφόρηση και χειραγώγηση, διάδοση ψευδών ειδήσεων, έλλειψη αντικειμενικότητας στην ενημέρωση, προπαγάνδα, προβλήματα τα οποία η εκάστοτε κυβέρνηση οφείλει να αντιμετωπίσει και ως τώρα δεν έχουν αντιμετωπιστεί επαρκώς.

Προτίθεται η Κυβέρνηση να λάβει μέτρα για την καταπολέμηση φαινομένων όπως αυτά που προαναφέρθηκα για τη διασφάλιση της τήρησης της δημοσιογραφικής δεοντολογίας και της προστασίας της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης; Αν ναι, ποια θα είναι αυτά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Κυρία Μακρή, έχετε τον λόγο για πέντε λεπτά.

ΖΕΤΤΑ ΜΑΚΡΗ (Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων): Ευχαριστώ πάρα πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Θα μου επιτρέψετε πριν απαντήσω στην πολύ συγκροτημένη ερώτηση που έκανε η συνάδελφος Βουλευτής, να συμπληρώσω και εγώ και να επαινέσω και τη Βουλή

δι' υμών, γιατί με τις δικές σας οδηγίες έγινε, για τον τρόπο που ανταποκρίθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας και μπορέσαμε και εμείς ως Βουλευτές ή και ως μέλη της Κυβέρνησης να εκπληρώσουμε τα καθήκοντά μας, γιατί ενδεχομένως κάποιιοι να φαντάζονται ότι κι αυτό ήταν ένα απλό εγχείρημα. Δεν ήταν καθόλου έτσι. Ο Πρόεδρος το γνωρίζει καλύτερα γιατί ο ίδιος το συντόνισε και το οργάνωσε. Χρειάστηκαν πολλές προσπάθειες για να συμμετέχουμε εξ αποστάσεως στις συνεδριάσεις της Βουλής.

Όπως και ο Πρόεδρος είπε πολλές φορές, θα επαναλάβω κι εγώ ότι η συμμετοχή στις συνεδριάσεις του Κοινοβουλίου διά ζώσης δεν αντικαθίστανται με τίποτα, όπως και η διά ζώσης εκπαίδευση δεν αντικαθίσταται από την τηλεεκπαίδευση.

Στην πολύ σωστή ερώτησή σας για την παραπληροφόρηση, τα fake news και τον καταϊγισμό αυτών των ειδήσεων που πρέπει κάποιος να έχει την επάρκεια, τη γνώση, ίσως και την καθοδήγηση να το αντιληφθεί, είναι ένα πολύ μεγάλο θέμα το οποίο φαντάζομαι θα μας απασχολεί και στο μέλλον και στο οποίο οι απαντήσεις που θα δώσω δείχνουν το ενδιαφέρον από την πλευρά του Υπουργείου Παιδείας. Όπως καταλαβαίνετε, είναι ένα θέμα που δεν θα εξαντληθεί στις αρμοδιότητες του δικού μας Υπουργείου, αλλά χρειάζεται και άλλα Υπουργεία να επέμβουν.

Στον τομέα της ευθύνης μας θεωρούμε ότι πρέπει επαρκώς τα παιδιά να τα εκπαιδεύσουμε ώστε να έχουν τις γνώσεις να μάθουν και να διαβάζουν και να αντιλαμβάνονται αυτά που στο διαδίκτυο ή στην ψηφιακή ενημέρωση βλέπουν και να τα διυλίζουν με έναν τρόπο που θα τους επιτρέψει να δουν την πραγματική εικόνα και να προστατευτούμε και από λανθασμένες ειδήσεις, που καμιά φορά είναι και επικίνδυνες ειδήσεις.

Σας ανέφερα στην πρώτη τοποθέτησή μου για τα εργαστήρια δεξιοτήτων τα οποία βοηθούν στον ψηφιακό εγγραμματοισμό. Θα σας αναφέρω και άλλες δράσεις που κάνουμε στα πλαίσια του Υπουργείου, τονίζοντας σας, όμως, ότι σε αυτή την προσπάθεια το Υπουργείο δεν είναι μόνο του. Υπάρχουν και διάφοροι φορείς οι οποίοι βοηθούν. Θα σας πω αίφνης ότι στο δικό μου τον Νόμο είχα την τύχη να συνοδεύσω αστυνομικούς που ήταν ειδικά εκπαιδευμένοι και επιμόρφωναν και ενημέρωναν τα παιδιά και τον τρόπο με τον οποίον πρέπει και την παραπληροφόρηση με κάποιο τρόπο να τη βλέπουν και την επικινδυνότητα να μπορούν να τη διαγνώσουν όσο γίνεται πιο εύκολα και πιο γρήγορα.

Ήταν πράγματα τα οποία τα έλεγαν με έναν εύληπτο τρόπο ακόμη και σε ανθρώπους της δικής μου γενιάς, που δεν έχουμε ενδεχομένως τον ίδιο κίνδυνο, ίσως να μην έχουμε και την έκθεση. Ήταν πάρα πολύ χρήσιμα και ενημερωτικά.

Εμείς, λοιπόν, στο μάθημα της πληροφορικής και στον σκοπό με τον οποίο διδάσκεται το μάθημα αναφέρουμε -και θα μου επιτρέψετε να σας διαβάσω- ότι: «Η διδασκαλία της πληροφορικής και ο σκοπός αυτής της διδασκαλίας στην υποχρεωτική εκπαίδευση -δηλαδή στο δημοτικό και το γυμνάσιο- είναι να αποκτήσουν οι μαθητές μια αρχική, αλλά συγκροτημένη και σφαιρική αντίληψη των βασικών λειτουργιών του υπολογιστή μέσα σε μια προοπτική τεχνολογικού αλφαριθμητισμού και αναγνώρισης της τεχνολογίας, της πληροφορίας και της επικοινωνίας, αναπτύσσοντας παράλληλα –και παρακαλώ να δώσετε έμφαση σε αυτό- ευρύτερες δεξιότητες κριτικής σκέψης, δεοντολογίας, κοινωνικής συμπεριφοράς, αλλά και διάθεσης για ενεργοποίηση και δημιουργία τόσο σε ατομικό επίπεδο, όσο και σε συνεργασία με άλλα άτομα ή ως μέλη της ομάδας».

Ανάλογα είναι -και θα σας κουράσω διαβάζοντας, για να μην καταχραστή τον χρόνο- και όσα αναφέρονται σε όλα τα μαθήματα που γίνονται στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Μεγάλη, όμως, σημασία δίνουμε στα εργαστήρια δεξιοτήτων που είμαι σίγουρη ότι οι συνάδελφοι Βουλευτές γνωρίζουν τι είναι. Θα τα πω εν τάχει. Είναι βραβευμένες δραστηριότητες όπου βιωματικά να διδάσκονται θεματικές ενότητες που μέχρι τώρα δεν εδιδάσκοντο, όπως είναι η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, η οδική ασφάλεια, ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, ο σεβασμός στη διαφορετικότητα, όλα αυτά τα οποία επιτρέπουν στα παιδιά μας με έναν σύγχρονο και βιωματικό -που έχει πολύ μεγάλη σημασία- τρόπο να προσεγγίσουν θέματα που ενδεχομένως στο παρελθόν ήταν τα ταμπού, ήταν αποκλεισμένα και σε κάθε περίπτωση να περιλαμβάνονταν στο βασικό ωρολόγιο πρόγραμμα.

Αυτό γίνεται σε συνεργασία και με τις οικογένειες, σε συνεργασία και με φορείς όπως η Αστυνομία που σας ανέφερα, αλλά και με πολλές οργανώσεις οι οποίες έχουν αυτή τη δυνατότητα και με προγράμματα τα οποία ήδη εκπονούνται.

Θα προτιμούσα, κύριε Πρόεδρε, να καταθέσω στα Πρακτικά τα προγράμματα αυτά, αντί να τα διαβάσω και να χάσω χρόνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Βεβαίως να τα καταθέσετε και αυτά θα διανεμηθούν.

ΖΕΤΤΑ ΜΑΚΡΗ (Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων): Ακριβώς για να μην καταχραστή περισσότερο τον χρόνο, τα καταθέτω.

(Στο σημείο αυτό η Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Ζέττα Μακρή καταθέτει για τα Πρακτικά το προαναφερθέν έγγραφο, το οποίο βρίσκεται στο αρχείο του Τμήματος Γραμματείας της Διεύθυνσης Στενογραφίας και Πρακτικών της Βουλής.)

Επίσης, θέλω να σας πω ότι το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής που είναι ο επιστημονικός συνεργάτης του Υπουργείου και εκείνος ο οποίος μας συμβουλεύει στα θέματα παιδείας, διαπαιδαγώγησης, εκπόνησης προγραμμάτων, επιμορφώνει και τους εκπαιδευτικούς μας σε θέματα μεταξύ άλλων και παραπληροφόρησης και ψηφιακού εγγραμματος, θέματα τα οποία είναι απαραίτητα να γνωρίζουν ώστε να ανταπεξέρχονται και στις δικές σας απαιτήσεις, στις ανάγκες σας, να σας προστατεύουν και να είναι σε μια διαρκή συνεργασία μαζί σας.

Σας ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Και εμείς ευχαριστούμε την κ. Μακρή για την απάντησή της στην κ. Αλλίου.

Θα προχωρήσουμε τώρα στον κ. Ραφαήλ Δολιάτζη, ο οποίος είναι Έφηβος Βουλευτής Αττικής της τέταρτης ομάδας εργασίας που είχε θέμα «Ψηφιακός Κόσμος και Συμμετοχικότητα».

ΡΑΦΑΗΛ ΔΟΛΙΑΤΖΗΣ (Αττικής): Ο ψηφιακός κόσμος μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό δημοκρατικό βήμα με την προϋπόθεση ότι παρέχει ίση προσβασιμότητα σε όλους τους πολίτες. Όμως, είναι γνωστή σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά και στη χώρα μας η ύπαρξη ψηφιακού χάσματος, δηλαδή ότι πολλοί άνθρωποι στερούνται αυτή την προσβασιμότητα είτε για λόγους εκπαίδευσης είτε λόγω οικονομικής δυσπραγίας είτε επειδή ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες με αποτέλεσμα την όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων.

Ποια μέτρα σκέφτεται να λάβει η πολιτική ηγεσία, ώστε ο ψηφιακός κόσμος να γίνει προσβάσιμος σε όλες τις κοινωνικές ομάδες και να λειτουργήσει πραγματικά ως δημοκρατικό βήμα;

Και θα ήθελα να συμπληρώσω, μιας και είμαι στο Βήμα, την προσωπική μου άποψη ότι μπορεί να ασχολούμαστε τώρα με τον ψηφιακό κόσμο, αλλά βλέπουμε και τα νομοσχέδια-«εκτρώματα» που περνάνε στη Βουλή για την πανεπιστημιακή αστυνομία ή τις υποθέσεις ελληνικής Δικαιοσύνης Λιγνάδη - Κορκονέα και θα έπρεπε πιστεύω οι μελλοντικές σύνοδοι να ασχοληθούν και με αυτά.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Ένα-ένα τα ερωτήματα. Υποθέτω ότι το δεύτερο δεν είναι πόρισμα της ομάδας εργασίας, είναι η δική σας άποψη.

ΡΑΦΑΗΛ ΔΟΛΙΑΤΖΗΣ (Αττικής): Άποψη όπως έθεσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Ναι. Ο ψηφιακός κόσμος έχει επεκταθεί αρκετά και πολλές φορές βλέπουμε πως ο πειρασμός της ψηφιακής συμμετοχής, της ψηφιακής απόκτησης, είναι τόσο μεγάλος που υπάρχουν άνθρωποι ασχέτως ηλικίας που ακόμη και χωρίς να έχουν τα οικονομικά μέσα, προτιμούν να στερηθούν κάτι άλλο, αλλά να έχουν μια ψηφιακή δυνατότητα που υπερβαίνει ακόμα και τα δικά τους οικονομικά μέσα. Έχει, δηλαδή, γίνει ένα είδος απαραίτητου εργαλείου, επαφής, επικοινωνίας και επίσκεψης το ψηφιακό εργαλείο, το κινητό συνήθως ή άλλα.

Θέλω να συνδέσω την ερώτησή σας με την προηγούμενη ερώτηση και με τους κινδύνους που υπάρχουν από την ψηφιακή επανάσταση, διότι δεν μπορεί να μιλάμε για τη γενίκευση της ψηφιακής απόκτησης, αν δεν καταλάβουμε ότι ο ψηφιακός κόσμος δεν περιέχει μόνο πλούτο, αλλά περιέχει και προκλήσεις, περιέχει και ζητήματα, περιέχει και προβλήματα.

Με παρηγορεί το γεγονός ότι ο κίνδυνος που υπάρχει στην τεχνολογική δυνατότητα δεν είναι πρωτοφανής. Η παραπληροφόρηση, η προπαγάνδα, όλα αυτά

υπήρχαν πάντα. Απλώς, τώρα πραγματοποιούνται μέσω ενός καινούργιου μέσου, το οποίο έχει μεγαλύτερη πρόσβαση, απίστευτα μεγαλύτερη πρόσβαση.

Στην «Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου» ο Θουκυδίδης παρουσιάζει και διάφορες καταστάσεις σε άλλες περιοχές. Παρουσιάζει έναν εμφύλιο πόλεμο που είχε γίνει στην Κέρκυρα μεταξύ δημοκρατικών και αριστοκρατικών, έναν πολύ σκληρό εμφύλιο πόλεμο. Και εκεί ο ίδιος ο Θουκυδίδης λέει ότι ήταν τέτοια η ένταση ανάμεσα στις δύο πλευρές και η αλληλοσφαγή, η οποία έφτασε σε σημείο αλλοίωσης των λέξεων και των εννοιών. Και λέει μια σπουδαία φράση ότι «άλλαξαν τις έννοιες των λέξεων για να δικαιώσουν τις πράξεις τους».

Αυτό γίνεται και σήμερα. Μόνο που τότε εκείνη η αλλαγή των λέξεων είχε να κάνει με ένα κοινό που περιοριζόταν στην Κέρκυρα. Σήμερα με την τεχνολογία μπορείτε να δημιουργήσετε μια προπαγάνδα ή μια διατύπωση, η οποία δεν περιορίζεται στην κάθε Κέρκυρα, αλλά μπορεί να τη δουν εκατοντάδες χιλιάδες, ίσως και εκατομμύρια άνθρωποι.

Αν έχετε προσέξει ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζονται οι ειδήσεις ή οι λέξεις έχουν να κάνουν με μια δικιά σας λέξη. Λένε «νόμος-έκτρωμα», «χαμός στην τάδε εκδήλωση», «πρόταση σοκ». Χρησιμοποιούνται, δηλαδή, βαρύγδουπες εκφράσεις, οι οποίες έχουν ένα φορτίο συνήθως υπερβολικό για να τραβήξουν την προσοχή και μέσω αυτής της βαρύγδουπης και δυσανάλογα υπερβολικής έκφρασης να κακοχαρακτηρίσουν ή να καλοχαρακτηρίσουν μια πρωτοβουλία, η οποία δεν θα κριθεί από αυτόν που τη διαβάζει, αλλά θα μείνει με τον τίτλο και τη βαρύγδουπη έκφραση.

Συνεπώς, θεωρώ πως πράγματι η πολιτεία -και το κάνει ήδη- πρέπει να διανέμει ηλεκτρονικό εξοπλισμό. Ξέρετε το κάνει και η Βουλή αυτό χωρίς να ανήκει στις

αρμοδιότητές της απολύτως. Η Βουλή διανέμει σε σχολεία, σε συλλογικότητες, σε σωματεία, σε κοινωνικούς φορείς σημαντικό ηλεκτρονικό εξοπλισμό. Το ίδιο κάνει και η πολιτεία και νομίζω αυτό σιγά-σιγά θα επεκταθεί ακόμη περισσότερο.

Όμως, πιστεύω ότι ταυτόχρονα με τη διανομή ψηφιακού εξοπλισμού θα πρέπει να κάνουμε και διανομή δυνατότητας κρίσης και υποψίας, ώστε ό,τι διαβάζουμε και ό,τι βλέπουμε και ό,τι ακούμε να μην τα βλέπουμε μέσα από μια συνθηματική έκφραση, αλλά να αφιερώνουμε χρόνο, να έχουμε τη δική μας άποψη και να μη στηριζόμαστε σε εκφράσεις βαρύγδουπες ή λέξεις ηχηρές, προσβλητικές ενίοτε, τις οποίες να υιοθετούμε αμάσητες.

Πιστεύω, δηλαδή, πως παράλληλα με τον εξοπλισμό, τον υλικό εξοπλισμό της κοινωνίας, ιδιαίτερα των ασθενέστερων οικονομικών τάξεων πρέπει να κάνουμε και τον συνειδησιακό εξοπλισμό, τον κριτικό εξοπλισμό μέσω της παιδείας, μέσω της γνώσης, μέσω όλων αυτών των πρωτοβουλιών του Υπουργείου Παιδείας που σας ανέφερε η κ. Μακρή, ώστε ο πολίτης να είναι και νηφάλιος και δύσπιστος και να μην υιοθετεί άκριτα κραυγές ή συνθήματα.

Νομίζω πως και στις δύο κατευθύνσεις, παρά τις δυσκολίες και παρά τα στραβοπατήματά μας, προχωρούμε με καλό ρυθμό.

Αναφερθήκατε σε κάποια πρόσφατα νομοθετήματα. Χρησιμοποιήσατε μια έκφραση, κατά τη γνώμη μου, άδικη και εσφαλμένη. Οι νόμοι που ψηφίζονται δεν έχουν το στοιχείο το εκτρωματικό. Μπορεί να έχουν το στοιχείο μιας εσφαλμένης αντίληψης ή μιας εσφαλμένης πρωτοβουλίας, αλλά να ξέρετε περνάνε από μεγάλη επεξεργασία και στη διαβούλευση με την κοινωνία και στην εσωτερική διαβούλευση εδώ στη Βουλή.

Κυρίως είναι νόμοι οι οποίοι λαμβάνονται όπως ακριβώς ελήφθη και η πρώτη απόφαση της Βουλής των Εφήβων πριν από είκοσι έξι χρόνια στην οποία αναφέρθηκα, δηλαδή λαμβάνονται δημοκρατικά. Και κάθε δημοκρατική νομοθετική απόφαση δεν μπορεί να θεωρηθεί, κατά τη γνώμη μου, εκτρωματική, ιδίως επειδή έχει μέσα της τη δυνατότητα είτε να αλλάξει, είτε να βελτιωθεί, πάντα όμως μέσα από τη δημοκρατική διαδικασία. Η δημοκρατική διαδικασία, ξέρετε, και λάθη παράγει και ανώφελα πράγματα μπορεί να κάνει, αλλά όχι εκτρωματικά, γιατί το εκτρωματικό δεν διορθώνεται. Το δημοκρατικά ψηφισμένο διορθώνεται. Και αυτή είναι η γοητεία και η συναρπαστικότητα της δημοκρατίας και η αντίθεσή της με άλλα πολιτεύματα απολυταρχικά, τα οποία παράγουν εκτρωματικές αποφάσεις οι οποίες δυστυχώς –επαναλαμβάνω- δεν μπορούν να διορθωθούν.

Αυτή είναι η δική μου εκδοχή για τη ζωντανή συζήτηση και τον ζωντανό τρόπο με τον οποίον έθεσε τα ερωτήματα ο Έφηβος Βουλευτής από την Περιφέρεια Αττικής, με βάση την Δ΄ Ομάδα Εργασίας που είχε θέμα τον Ψηφιακό Κόσμο και τη συμμετοχικότητα.

ΖΕΤΤΑ ΜΑΚΡΗ (Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων): Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε, σας παρακαλώ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Βεβαίως, κυρία Μακρή. Ορίστε, έχετε τον λόγο.

ΖΕΤΤΑ ΜΑΚΡΗ (Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Θα ήθελα πολύ σύντομα να θυμίσω στον συνάδελφο Βουλευτή αυτά που είπα και στην πρώτη μου απάντηση, παραδεχόμενη βεβαίως ότι υπάρχει ένα χάσμα το οποίο

δυστυχώς υπάρχει και σε άλλους τομείς, όχι μόνο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αλλά και της ζωής μας. Σας ανέφερα ότι υπήρχαν μόνο τέσσερις χιλιάδες τάμπλετ στην αρχή της πανδημίας, τώρα υπάρχουν ενενήντα χιλιάδες και θα σας θυμίσω ότι από το Ταμείο Ανασυγκρότησης 450 εκατομμύρια θα διατεθούν για την ψηφιακή αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ήδη αξιοποιούμε τα 30 εκατομμύρια για να κάνουμε εργαστήρια ρομποτικής, διαδραστικούς πίνακες, εξοπλισμό για στεντ κ.λπ. Επίσης, στο Πρόγραμμα Ψηφιακή Μέριμνα μισό εκατομμύριο παιδιά πήραν 200 ευρώ voucher για να αγοράσουν λάπτοπ ή όποιον εξοπλισμό ήθελαν, καθώς επίσης και εκατόν εξήντα χιλιάδες εκπαιδευτικοί χωρίς οικονομικά κριτήρια.

Με την άδειά σας, κύριε Πρόεδρε και με την άνεση που μας δίνει η συζήτηση στη Βουλή, θα πω στον συνάδελφο με απόλυτο σεβασμό στη διατύπωσή του ότι τα παιδιά τα οποία σπουδάζουν στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα μεταξύ των άλλων θέλουν να σπουδάζουν με ασφάλεια.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Τώρα, για να δείτε και μία λεπτομέρεια της διαδικασίας, η κ. Μακρή κατέθεσε, όπως είπε, τους τίτλους των προγραμμάτων που πραγματοποιούνται στα σχολεία γύρω από θέματα ψηφιακής επικοινωνίας, ψηφιακής διακυβέρνησης, γύρω από θέματα ευ ζην, ασφάλειας, τα οποία είναι πάρα πολλά. Υπάρχουν, επίσης, οι δράσεις του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων, οι δράσεις του Προγράμματος Σπουδών του Δημοτικού. Είναι δύο σελίδες γεμάτες πρωτοβουλίες.

Όταν λέει ένας Βουλευτής «Καταθέτω ένα έγγραφο», αυτό δεν πάει αυτομάτως στο Αρχείο των Πρακτικών της Βουλής όπου απαθανατίζεται και μένει στην ιστορία,

όπως μένουν τα Πρακτικά, αλλά πάει στον Προεδρεύοντα, στη συνεδρίαση, ο οποίος ελέγχει αν αυτό που κατατίθεται είναι συμβατό με αυτό το οποίο ελέχθη ή αν αυτό περιέχει μέσα στοιχεία προσβλητικά, στοιχεία τα οποία δεν αξίζουν να τύχουν αυτής της ιστορικής κατάθεσης. Και σας το λέω σαν ένα παράδειγμα, μια μικρή λεπτομέρεια, ότι πάντα η Δημοκρατία έχει μέσα και τον έλεγχο. Τίποτε στη Δημοκρατία δεν γίνεται χωρίς έλεγχο. Όλα περνάνε από μία διαρκή κριτική, από έναν διαρκή έλεγχο.

Θα μου πείτε «Μα, γίνονται όλα τέλεια;» Προφανώς όχι. Όμως, φανταστείτε πόσα περισσότερα λάθη και πόσα εκτρώματα -κυριολεκτικά όμως- θα γίνονταν, αν δεν υπήρχε αυτός ο διαρκής έλεγχος που το δημοκρατικό πολίτευμα έχει μέσα στα ίδια του τα σωθικά. Αυτό, βέβαια, δημιουργεί μια καθυστέρηση. Ένας δικτάτορας, όταν παίρνει μια απόφαση, την παίρνει μόνος του και την υλοποιεί περίπου μόνος του. Σε μια Δημοκρατία οι αποφάσεις δεν παίρνονται έτσι. Μπορεί, λοιπόν, η σύγκριση να δείχνει ότι μπορεί το πολίτευμα το δικτατορικό να παίρνει πιο γρήγορες αποφάσεις, αλλά -πιστέψτε με- η Δημοκρατία μπορεί να έχει αυτή τη χρονική καθυστέρηση, αλλά έχει μέσα στην ίδια της τη φύση χάρη σε αυτήν την καθυστέρηση τον αυτοέλεγχο, την αυτοκριτική, τη βελτίωση η οποία τελικά είναι προς όφελος των πολιτών.

Άρα, τώρα, κυρία Μακρή, να είστε ήσυχη, καθώς υπέγραψα το έγγραφο που καταθέσατε, αφού το ξεφύλλισα και είδα ότι αξίζει να απαθανατιστεί στα αρχεία της Δημοκρατίας.

Προχωρούμε, λοιπόν, τώρα αμέσως μετά, δίνοντας τον λόγο για δύο λεπτά στην κ. Πατίλ Μπαργουντιάν, η οποία είναι Έφηβος Βουλευτής Β΄ Αθήνας και προέρχεται από την Ε΄ Ομάδα Εργασίας η οποία έχει επεξεργαστεί το θέμα «Ψηφιακός Κόσμος και Ιδιωτικότητα».

Είμαι και εγώ στη διάθεσή σας, για να επιχειρήσω να απαντήσω στην εκπρόσωπο της Ε΄ Ομάδας Εργασίας.

Ορίστε, έχετε τον λόγο.

ΠΑΤΙΑ ΜΠΑΡΓΟΥΝΤΙΑΝ (Β΄ Αθήνας): Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε, αξιότιμη κυρία Υφυπουργέ, αγαπητά μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής της Βουλής των Εφήβων, αγαπητοί και αγαπητές Έφηβοι Βουλευτές, ονομάζομαι Μπαργουντιάν Πατίλ και εκπροσωπώ την ομάδα «Ψηφιακός Κόσμος και Ιδιωτικότητα».

Με δεδομένο ότι το επόμενο ημερολογιακό έτος το σύνολο των Εφήβων Βουλευτών αυτής της Συνόδου θα ψηφίσει και λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι ο ψηφιακός κόσμος κατακλύζει όλες τις εκφάνσεις της ζωής μας, θέτουμε το εξής ερώτημα: Είναι πρόθεσή σας οι εκλογές στο μέλλον να πραγματοποιηθούν και ψηφιακά; Και αν ναι, πόσο ασφαλής είναι αυτή η διαδικασία για την ιδιωτικότητά μας; Με ποιον τρόπο θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν οι εκλογές σε αυτήν την περίπτωση με ασφάλεια;

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Κι εμείς ευχαριστούμε.

Είναι ένα καίριο θέμα και μια και μιλάγαμε προηγουμένως για την πολιτιστική κληρονομιά και τώρα θέτουμε θέμα απορρήτου της ψήφου, αν μπορεί η τεχνολογία να μας εξασφαλίζει το απόρρητο της ψήφου, θα σας πω πως αν πάτε στο Μουσείο της Ακρόπολης, θα δείτε πώς ψήφιζαν στην Αρχαία Αθήνα. Ψήφιζαν πάνω σε θραύσματα αγγείων. Έπαιρναν σπασμένα βάζα και πάνω στο κομμάτι του σπασμένου βάζου έγραφαν το όνομα αυτού που ψήφιζαν -Μιλτιάδης, Θεμιστοκλής, Περικλής- ή το όνομα αυτού που ήθελαν να εξορίσουν, γιατί στην Αρχαία Αθήνα είχαν και τον εξοστρακισμό

ως διαδικασία εκτόνωσης της ανησυχίας που προκαλούσε η δύναμη που συγκέντρωνε κάποιο πρόσωπο.

Αυτό δεν υπάρχει σήμερα στις σύγχρονες δημοκρατίες. Ο εξοστρακισμός σήμερα γίνεται διά της καταψήφισης, όχι διά της εξορίας. Βελτιώθηκαν τα πράγματα. Σήμερα δεν ψηφίζουμε σε θραύσματα αγγείων. Σήμερα υπάρχει μυστικότητα της ψηφοφορίας. Κάποιες χώρες έχουν την επιστολική ψήφο. Και αν είδατε στις πρόσφατες εκλογές στη Γαλλία που έγιναν πριν από έναν μήνα για Πρόεδρο της Γαλλίας, έβγαιναν τα αποτελέσματα πρώτα από κάποιες αποικίες, από κάποιες μακρινές κτήσεις που έχει ακόμη η Γαλλία -κατάλοιπο μιας παλιάς εποχής- και μετά από λίγες μέρες ήρθαν τα αποτελέσματα από την κυριολεκτική Γαλλία, από την κεντρική Γαλλία.

Είναι περίεργο που ανακοινώνονται αυτά τα αποτελέσματα νωρίτερα. Στη Γαλλία, φερ' ειπείν, δεν θεωρούν ότι η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων των απομακρυσμένων περιοχών μπορεί να επηρεάσει την ψήφο που θα δώσουν στην κυρίως Γαλλία οι πολίτες μετά από λίγες μέρες.

Στην πατρίδα μας δεν βλέπω προς το παρόν να υπάρχει μετατροπή του τρόπου που ψηφίζουμε σε ψηφιακό. Θα συνεχίσουμε, δηλαδή, να ψηφίζουμε πηγαίνοντας στο εκλογικό τμήμα, δίνοντας την ταυτότητά μας -η ταυτότητά μας θα εκσυγχρονιστεί πάρα πολύ, θα γίνει πολύ μικρότερη και θα περιέχει πολλά περισσότερα στοιχεία-, θα πηγαίνουμε πίσω από το παραβάν, θα παίρνουμε το ψηφοδέλτιο, θα διαλέγουμε ποιο θέλουμε, θα βάζουμε τον σταυρό, θα το βάζουμε στον φάκελο και θα σφραγίζεται. Θα συνεχίσουμε να ψηφίζουμε έτσι.

Εμείς εδώ στη Βουλή, που προχωρήσαμε σε έναν τεχνολογικό εμπλουτισμό λόγω της ανάγκης να εξυπηρετηθούμε εν μέσω πανδημίας, δεν βρήκαμε τρόπο να

ψηφίζουμε μυστικά μέσω της τεχνολογίας. Δεν υπάρχει τρόπος να ψηφίζεις μυστικά μέσω της τεχνολογίας. Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψηφίζουν σε κάποιες μυστικές ψηφοφορίες μέσω της τεχνολογίας, αλλά ένας ή δύο υπάλληλοι, που χειρίζονται τα μηχανήματα, ξέρουν τι ψήφισε ο καθένας. Άρα η τεχνολογία θεωρεί μυστικό κάτι που το ξέρει ένας. Εγώ όμως αυτό δεν το θεωρώ μυστικό. Όπως ξέρετε στην Ελλάδα όταν ξέρει ένας κάτι, θα το μάθουν σύντομα όλοι! Είναι ένα σαρκασμός αυτός.

Συνεπώς, δεν έχει λυθεί το θέμα της μυστικότητας και της τεχνολογίας ακόμη. Γι' αυτό και κάποιες ελάχιστες ψηφοφορίες στη Βουλή που γίνονται μυστικά, εξακολουθούμε να τις κάνουμε με τον παραδοσιακό τρόπο, δηλαδή με την τοποθέτηση του ψηφοδελτίου μέσα σε φάκελο που σφραγίζεται και μπαίνει μέσα στην κάλπη.

Δεν είναι πολλές και συχνές οι περιπτώσεις που ψηφίζουμε μυστικά στη Βουλή. Ένα τελευταίο προπύργιο μυστικής ψηφοφορίας ήταν η εκλογή του Προέδρου της Βουλής. Κάθε φορά που έχουμε εκλογές, η νέα Βουλή το πρώτο πράγμα που κάνει μετά την ορκωμοσία των Βουλευτών, είναι να εκλέξει το Προεδρείο της, τον Πρόεδρο και τους Αντιπροέδρους. Μέχρι πριν από λίγο καιρό αυτό γινόταν με μυστική ψηφοφορία. Αυτό το κάστρο έχει πέσει και αυτή η ψηφοφορία γίνεται πλέον φανερά. Ελάχιστες ψηφοφορίες είναι μυστικές και επειδή δεν έχει βρεθεί ο άψογος, ο τέλειος τρόπος να προστατεύεται η μυστικότητα μέσω της τεχνολογίας τηρούμε τον παραδοσιακό τρόπο. Έτσι πιστεύω ότι θα εξακολουθήσουν να γίνονται και οι εκλογές στην Ελλάδα με έναν τρόπο λιγότερο ή περισσότερο παραδοσιακό.

Θέλω να ξέρετε ότι στις επόμενες εκλογές, χάρη σε μία αλλαγή που έγινε στο Σύνταγμα και χάρη σε μία νέα νομοθεσία, θα μπορέσουν να ψηφίσουν και αρκετοί Έλληνες, οι οποίοι ζουν στο εξωτερικό. Θα είναι μία πρωτοποριακή εξέλιξη. Δεν θα

ψηφίσουν όλοι οι Έλληνες που ζουν στο εξωτερικό, έχουν μπει κάποιες προϋποθέσεις, οι οποίες περιόρισαν τον αριθμό, αλλά θα είναι η πρώτη φορά που θα ψηφίσουν οι Έλληνες από το εξωτερικό, με εξασφαλίσεις της μυστικότητας.

Πάντως στην αγωνία σας και στη σωστή σας ανησυχία για προστασία της ιδιωτικότητας της ψήφου, θα σας πω ότι αυτό θα εξακολουθήσει να γίνεται μέσω του παραδοσιακού τρόπου κυρίως.

Κλείνοντας με την τελευταία απάντηση στην τελευταία ερώτηση από την Πατίλ Μπαργουντιάν, θα μου επιτρέψετε να σας ανακοινώσω ότι φτάσαμε στο τέρμα των διαβουλεύσεων μας, της δικής σας παρουσίασης, της δικής μας ανταπόκρισης, έχοντας διαπραγματευτεί θέματα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και οφείλω να πω ότι και η κυρία Υπουργός και τα στελέχη του Ιδρύματος και εγώ προσωπικά, αλλά και οι Βουλευτές με τους οποίους είχατε συναντήσεις και συνομιλίες, διαπίστωσαν ότι τα είχατε προετοιμάσει με μεγάλο ενδιαφέρον, με μεγάλη προσοχή και τολμώ να πω με μεγάλη επιτυχία. Δεν μου αρέσει να κολακεύω τους νεότερους ανθρώπους -δεν το έχουν ανάγκη άλλωστε-, αλλά νομίζω πως η ΚΣΤ΄ Σύνοδος της Βουλής των Εφήβων, παρά τις δυσκολίες της ψηφιακής διεξαγωγής της, μικροπροβλήματα της όποιας δυσκολίας είχαμε και εμείς σήμερα -όχι ανυπέρβλητα-, κατάφερε να είναι μία από τις πιο ώριμες, από τις πιο γόνιμες, από τις πιο εποικοδομητικές συνόδους και νομίζω πως και από τα πρακτικά, τα οποία σύντομα θα εκδοθούν και θα διανεμηθούν και θα σταλούν και στα αρμόδια Υπουργεία, αυτό θα γίνει ευρύτερα αντιληπτό.

Ευχαριστώ την Πρόεδρο της Επιτροπής της Βουλής των Εφήβων κ. Αθηνά Βορρίση και τα μέλη της Επιτροπής: Αμαλία Αδαμοπούλου, Σωτηρία Γρηγορόπουλου, Ιωάννα Δεκατρή, Κατσιάνου Αικατερίνη, Λάμπρο Πόλκα, Αναστασία - Γεωργία Ρετσίνη.

Ευχαριστώ τον Γενικό Γραμματέα του Ιδρύματος της Βουλής και τα στελέχη του Ιδρύματος για την πολύμηνη προετοιμασία -δεν γίνεται αλλιώς- αυτής της Συνόδου και όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες του Κοινοβουλίου που συνέβαλαν στον συντονισμό και την ομαλή διεξαγωγή της.

Ευχαριστώ το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας που παρευρίσκεται εδώ διά της αρμόδιας Υφυπουργού, της κ. Μακρή, γιατί πάντα αυτή την εκδήλωση, αυτά τα είκοσι έξι χρόνια, την κάνουμε σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και ξεκινάμε την προετοιμασία κάθε φορά για την επόμενη σύνοδο και εν προκειμένω την 27η από πολύ νωρίς.

Ευχαριστίες απευθύνω προς τον κ. Νικόλαο Βασιλάκο, Πρόεδρο της Ένωσης Ελλήνων Χρηστών Internet και Internet Now, τον κ. Γεώργιο Κορμά, Υπεύθυνο Γραμμής Βοήθειας Help-Line, του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου, τον κ. Παναγιώτη Πολίτη, καθηγητή Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, τον κ. Ιωάννη Σκαρπέλο, καθηγητή Τμήματος Επικοινωνίας Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου και τον κ. Κώστα Λασκαράτο, δημοσιογράφο στην ΕΡΤ, που αναφέρθηκε το όνομά του από εσάς, από όσους συνεργαστήκατε μαζί του. Είναι ένας νέος δημοσιογράφος και είμαι βέβαιος ότι συνεργαστήκαμε πολύ γόνιμα μαζί του.

Ευχαριστώ και συγχαίρω τους γονείς σας, τους διευθυντές των σχολείων και τους υπεύθυνους καθηγητές του προγράμματος για την πολύ χρήσιμη συνεργασία που είχαμε.

Ευχαριστώ, επίσης, για την καλή συνεργασία τους διευθυντές και προϊσταμένους των Γραφείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Φίλες και φίλοι, αγαπητά παιδιά, έφηβοι Βουλευτές της ΚΣΤ΄ Συνόδου, το τελευταίο τριήμερο μετείχατε ψηφιακά, αλλά και ζωντανά, τολμώ να πω, στη δική σας σύνοδο, με τα δικά σας θέματα, τα σύγχρονα, τα επίκαιρα θέματα, τις σχέσεις που έχει ο νέος κόσμος ο ψηφιακός, ο οποίος θα είναι η νέα μας πραγματικότητα, με τη ζωή μας και με πέντε από τις βασικές εκφάνσεις της ζωής μας: με την παιδεία μας, με τον πολιτισμό μας, με την επικοινωνία μας, με την προστασία της ιδιωτικότητάς μας, αλλά και με τη συμμετοχικότητά μας.

Τα θέματα αυτά τα εξετάσατε συνεργατικά, τα εξετάσατε από πολλές πλευρές, εκφράστηκαν οι απόψεις σας και οι προτάσεις σας γι' αυτά τα θέματα. Βεβαιωθείτε ότι αυτές οι προτάσεις και αυτές οι απόψεις θα κοινοποιηθούν στις αρμόδιες υπηρεσίες των Υπουργείων. Όλοι οι Υπουργοί που σχετίζονται με αυτά τα θέματα, θα πληροφορηθούν τις ιδέες σας και τις προτάσεις σας. Δεν μπορώ να σας υποσχεθώ ότι όλα αυτά θα υλοποιηθούν, αλλά να ξέρετε ότι θα ληφθούν υπόψη. Έχουμε παραδείγματα από το παρελθόν που λαμβάνονται σοβαρά υπόψιν ρεαλιστικές και χρήσιμες προτάσεις των εφήβων Βουλευτών που έχουν υποστεί αυτή την καλή επεξεργασία που και εσείς κάνατε στις πέντε θεματικές σας.

Να είστε βέβαιοι ότι αυτήν την εμπειρία της κοινοβουλευτικής προσομοίωσης δεν τη χαρήκατε μόνο, αλλά θα τη θυμάστε για αρκετό καιρό στη ζωή σας. Αν κάποτε κάποιος από εσάς επιχειρήσουν το άλμα να αναμειχθούν στον δημόσιο βίο και στον δημόσιο στίβο, να ξέρετε ότι είναι καλοδεχούμενοι και να ξέρετε ότι αυτή η εμπειρία δεν θα είναι άχρηστη. Θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στο μεγάλο άλμα της ανάμειξης στο δημόσιο βίο που είναι και η πιο ευγενική, η πιο χρήσιμη, η πιο συναρπαστική περιπέτεια του ανθρώπου σ' αυτήν τη ζωή, να αφιερώνει δηλαδή τη ζωή του, τις δυνατότητές του,

την προοπτική του, τη φαντασία του, το πείσμα του στην υπηρεσία της πατρίδος του.

Αυτή είναι η ιδεώδης εκδοχή της πολιτικής.

Φυσικά κάθε αποστολή, κάθε υπηρεσία, κάθε προορισμός, κάθε πρωτοβουλία δεν έχει μόνο την ιδεώδη μορφή της, αλλά έχει και μορφές οι οποίες δεν είναι κολακευτικές, δεν είναι συναρπαστικές, δεν είναι όπως θα έπρεπε, αλλά γι' αυτό είμαστε εδώ με πείσμα, με τη χαρά της αφθαρσίας μέσα στα μάτια που εσείς λόγω ηλικίας έχετε και που μας μεταγγίζετε, να επιδιώκουμε πάντα αυτήν τη δημόσια ανάμειξη, τη δημόσια υπηρεσία, τη δημόσια προσφορά και να τη μετατρέπουμε σε έργο, σε πράξη υπέρ της πατρίδας μας, πάντα μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες με τις οποίες είχατε τριήμερη επαφή, γόνιμη και εποικοδομητική, για την οποία και σας συγχαίρω.

Με αυτές τις σκέψεις και με αυτά τα συναισθήματα που ήθελα να μοιραστώ μαζί σας, δίνω τον λόγο στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων κυρία Μακρή, η οποία θα σας απευθύνει και αυτή έναν χαιρετισμό.

ΖΕΤΤΑ ΜΑΚΡΗ (Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων): Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Θέλω κι εγώ να ξεκινήσω συγχαίροντας εσάς και δι' υμών τους συνεργάτες σας για την άρτια αυτή διοργάνωση και να συγχαρώ βεβαίως και τους συναδέλφους Βουλευτές που συμμετείχαν σ' αυτήν τη διαδικασία. Ο έπαινος εννοείται ότι ανήκει και στους εκπαιδευτικούς και στους γονείς.

Είναι η δεύτερη φορά που συμμετέχω σε αυτήν τη διαδικασία. Την πρώτη φορά ήμουν νέα Βουλευτής. Διαπιστώνω, κύριε Πρόεδρε, αυτό που κι εσείς είπατε, το πολύ υψηλό επίπεδο. Καμάρωσα για τις συγκροτημένες ερωτήσεις σε άψογα ελληνικά, πολλές φορές καλύτερα ορισμένων εκ των συναδέλφων στη Βουλή. Νομίζω, κύριε

Πρόεδρε, ότι τα παιδιά θα μπορούσαν να πουν «άμμες δε γ' εσόμεθα πολλώ κάρρονες», δηλαδή θα γίνουν πολύ καλύτερά μας.

Σας ευχαριστώ για την ευκαιρία αυτή. Να είστε καλά!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Συνεπώς, κηρύσσω λυμένη τη συνεδρίαση. Ευχαριστώ όλες και όλους.

Ώρα λήξης: 19.23'

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ